

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Právní problematika organizace aktivit v přírodě

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Jiří Baláš, Ph.D.

Vypracovala:

Klára Sýkorová

Praha, srpen 2019

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení: Fakulta/katedra: Datum vypůjčení: Podpis:

Tímto bych ráda poděkovala doc. Jiřímu Balášovi, Ph.D., vedoucímu bakalářské práce, za jeho trpělivost, dlouhodobé metodické vedení, podnětné rady a připomínky k této práci.

ABSTRAKT

- Název:** Právní problematika organizace aktivit v přírodě
- Cíle:** Cílem této práce byla analýza právního prostředí v souvislosti s organizací a vedením programů v přírodě, a rozbor podmínek pro získání související kvalifikace.
- Metody:** Pro rozbor právního prostředí jsem využila deskriptivně-analytický přístup, pro který jsem primárně využila obsahovou analýzu dokumentů. Další informace jsem získala na základě konzultací s odborníky v oblastech jednotlivých sportovních disciplín a pohybových aktivit, metodiky a právní regulace. Zjištěné informace jsem utřídila a systematicky zpracovala do přehledného shrnutí.
- Závěry:** Provedená analýza poukázala na nejednotnost a roztržitost regulace, ve které chybí souhrnná doporučení a pravidla pro sporty a aktivity v přírodě. Část pravidel chování je navíc obsažena v nezávazných pokynech bez právní síly.
- Také jsem zjistila, že systém dalšího vzdělávání se nachází v přechodovém období. Jsou zaváděny změny, které by měly vést k větší přehlednosti právního prostředí. Dosavadní vývoj nicméně ukazuje, že půjde o pomalý a náročný proces. Kromě toho vedle obecného systému kvalifikací existují subsystemy, které využívají některé subjekty pro interní potřebu.
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků postrádá přehlednost a jednotný systém. Jednotlivé vzdělávací kurzy se navzájem výrazně liší, pro stejnou činnost tak lze získat kvalifikaci různé kvality. Není zřejmé, zda je pro splnění požadavků na výkon některých činností nutné doplnění kvalifikace.
- Klíčová slova:** aktivity v přírodě, právo, regulace, kvalifikace, vzdělávání

ABSTRACT

Title: Regulatory Issues of Organizing Outdoor Activities

Objectives: The objective of this thesis was to analyse legal environment in relation to organizing programs for outdoor sports and outdoor activities, and to analyse terms and conditions for acquiring the necessary qualification.

Methods: I performed analysis of the legal environment by applying descriptive analysis, in particular using document analysis as regards their content. I acquired further data based on consultation with experts in the area of individual activities, methodology and legal regulation. I organized and summarized the acquired data.

Conclusions: The analysis demonstrated lack of uniformity and visible fragmentation of the regulation, which is missing overall recommendations and rules for outdoor sports and outdoor activities. Part of the rules is also contained in non-binding directives, having no legal force.

I also discovered that the system of further education undergoes a transitory period. Implemented changes should lead to better clarity of the legal environment. However, the present development demonstrates that the process will be slow and demanding. Also, next to the general qualification system, there are subsystems used by certain subjects for their internal use.

Further education of pedagogical staff is missing clarity and a unified system. Individual training courses differ significantly, and qualification of varying quality can be acquired for the same activity. It is unclear whether additional training is required for complying with the requirements for certain activities.

Key words: outdoor activities, outdoor sports, law, regulation, qualification, education

OBSAH

I.	ÚVOD	10
II.	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	12
II.1	OBECNÝ POHLED NA REGULACI SPORTU.....	12
II.2	ORGANIZAČNÍ ZASTŘEŠENÍ	13
II.3	REGULACE NA EVROPSKÉ ÚROVNI.....	14
II.4	REGULACE NA VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI.....	17
II.4.1	Obecně aplikované právní předpisy	17
II.4.1.1	Ústava České republiky	17
II.4.1.2	Listina základních práv a svobod	17
II.4.1.3	Občanský zákoník	18
II.4.1.4	Trestní zákoník	19
II.4.1.5	Zákon o ochraně přírody a krajiny	20
II.4.1.6	Zákon o ochraně veřejného zdraví.....	21
II.4.1.7	Živnostenský zákon	22
II.4.1.8	Zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání	24
II.4.1.9	Zákon o podpoře sportu.....	24
II.4.2	Předpisy vztahující se k jednotlivým sportům a aktivitám v přírodě.....	25
II.4.2.1	Zákon o silničním provozu a vyhláška o technické způsobilosti	25
II.4.2.2	Zákon o vodách a vyhláška o vedení rejstříku malých plavidel.....	26
II.4.2.3	Zákon o lesích.....	27
II.4.3	Předpisy regulující školní prostředí	28
II.4.3.1	Školský zákon.....	28
II.4.3.2	Vyhlášky o předškolním, základním a středním vzdělávání	29
II.4.3.3	Rámcové vzdělávací programy	30
II.4.3.4	Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí	33
II.4.3.5	Zákon o pedagogických pracovnících	35
II.5	VYMEZENÍ SPORTŮ A AKTIVIT V PŘÍRODĚ, ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ.....	36

II.6	ODŮVODNĚNÍ VÝBĚRU SPORTŮ A AKTIVIT V PŘÍRODĚ.....	37
II.7	ÚVOD K JEDNOTLIVÝM SPORTŮM A AKTIVITÁM V PŘÍRODĚ.....	37
II.7.1	Pěší turistika.....	37
II.7.2	Vysokohorská turistika a horolezectví.....	38
II.7.3	Skalní lezení, lezení na umělé stěně, bouldering, slaňování.....	39
II.7.4	Lyžování a snowboarding.....	40
II.7.5	Koupání a plavecká výuka.....	41
II.7.6	Cykloturistika.....	42
II.7.7	Vodní turistika.....	43
II.7.8	Orientační běh.....	44
II.7.9	Lanové překážky.....	44
II.7.10	Bruslení.....	45
II.8	SHRnutí TEORETICKÝCH VÝCHODISEK.....	46
III.	CÍLE A ÚKOLY PRÁCE.....	47
IV.	METODIKA PRÁCE.....	48
V.	VÝSLEDKY.....	49
V.1	PĚŠÍ TURISTIKA.....	49
V.2	VYSOKOHORSKÁ TURISTIKA A HOROLEZECTVÍ.....	50
V.3	SKALNÍ LEZENÍ, LEZENÍ NA UMĚLÉ STĚNĚ, BOULDERING, SLAŇOVÁNÍ.....	52
V.4	LYŽOVÁNÍ A SNOWBOARDING.....	54
V.5	KOUPÁNÍ A PLAVECKÁ VÝUKA.....	56
V.6	CYKLOTURISTIKA.....	57
V.7	VODNÍ TURISTIKA.....	60
V.8	ORIENTAČNÍ BĚH.....	61
V.9	LANOVÉ PŘEKÁŽKY.....	63
V.10	BRUSLENÍ.....	64
VI.	DISKUZE A ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM ZKRATEK.....	69
	POUŽITÁ LITERATURA.....	70

CITOVANÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY	73
PŘÍLOHA	76

I. ÚVOD

Sporty a pohybové aktivity provozované ve volné přírodě jsou často spojovány se svobodou pohybu a nezávislostí na civilizaci a jejích vlivech. Tato premisa ale platí pouze do určité míry. I při svobodném splouvání řeky, lezení po skalách nebo cyklovýletu jsme vždy omezeni tím, kde, kdy nebo za jakých podmínek se smíme pohybovat. Další úroveň omezení přináší provozování takové činnosti organizovanou formou. V těchto případech je určitá dodatečná regulace nezbytná z důvodu, že se pohybujeme ve více nebo méně rizikovém prostředí, kde mohou vznikat zdraví nebo dokonce život ohrožující stavy. Pokud tedy vedoucí skupiny (instruktor) přebírá odpovědnost za její členy tím, že je vede, musí na něj být kladeny určité minimální požadavky. Stejně tak se přísnější úprava týká případů, kdy jsou členy skupiny děti nebo se jedná přímo o školní akci. Stát přenáší odpovědnost za bezpečnost a rozvoj osobností dětí na vedoucího skupiny, a proto stanoví podmínky, za kterých tak činí.

S potřebou regulace se nerozlučně váže i otázka její kvality. Tady je nutné přiznat, že stav legislativy v České republice má některé poměrně zásadní nedostatky. To je dáno zejména historickým vývojem legislativy u nás a na dlouhou dobu přerušenu tradicí demokratického právního státu. Složitý přechod k demokratickému právu, kdy bylo nezbytné zachovat kontinuitu existujícího právního řádu a jen postupně nahrazovat jednotlivé předpisy novými, postavenými na zcela jiných základech, se dále zkomplikoval rozpadem Československa krátce po přelomovém roce 1989. Dědictví této situace si neseme dodnes a odráží se v řadě nedostatků českého práva (podrobněji popsanych v kapitole II.1) v rovině obecné i v rámci jednotlivých oblastí. Navíc je oblast sportu dlouhodobě zatížena dalším problémem, kterým je jeho financování. Původně celkem úspěšný model, kdy stát od 60. let podporoval sport z výnosů sázkové společnosti SAZKA, se rozpadl po r. 2004. V té době si SAZKA prosadila výstavbu gigantické sportovní arény, která ji zadlužila natolik, že nezbývalo dost peněz na odvody jejím akcionářům (sportovním asociacím v čele Českým svazem tělesné výchovy, předchůdcem dnešní České unie sportu). Ti pak měli potíže s financováním svého základního provozu a je možné, že následné náročné období přispělo k tomu, že řešení koncepčních otázek organizace a regulace sportu nebylo možné věnovat potřebnou pozornost a kapacitu.

Naznačený stav právní regulace zkoumané oblasti dále dotváří skutečnost, že sport v České republice dlouhá léta neměl nezávislé zastřešení ve formě samostatného ústředního orgánu státní správy, ale byl zařazen do gescie Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále

jen „MŠMT“).¹ Z pohledu zajišťování pohybových aktivit dětí nebo pořádání školních akcí je zařazení logické, ale z pohledu sportu pro všechny nebo dospělých profesionálních sportovců už méně. Nicméně v tomto ohledu již došlo ke změně a byla zřízena Národní sportovní agentura jako „ústřední správní úřad ve věcech podpory sportu, turistiky a sportovní reprezentace státu“.² Do konce r. 2019 vykonává její působnost MŠMT, takže na výsledky její činnosti a dopady této změny do regulace sportu si budeme muset počkat.

Práce usiluje o zmapování právní regulace v oblastech, které přímo nebo i nepřímo upravují provozování sportů a aktivit v přírodě (dále také „AP“). Předpisy jsou rozděleny na předpisy vydávané na úrovni Evropské unie a na vnitrostátní legislativu, kde je zvláštní kapitola věnovaná také provozování sportů a AP v rámci školní výuky. Pojmy předpis a regulace přitom pro zjednodušení v práci používám jako synonyma obecně pro všechny prvky právního řádu, ale i pro normy nižší právní síly, včetně nezávazných norem působících silou přesvědčivosti. Následně se věnuji stručnému představení jednotlivých analyzovaných sportů a AP, na což v další kapitole přímo navazují výsledky, tedy dopady právní regulace na danou aktivitu. Souhrnný přehled výsledků poskytuje tabulka, která je přílohou práce.

---

¹ § 7 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění do 31. července 2019. Pozn.: Následující právní předpisy jsou citované v platném znění, pokud není výslovně uvedeno jinak.

² Zákon č. 178/2019 Sb., který se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

II. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

II.1 OBECNÝ POHLED NA REGULACI SPORTU

Moderní demokratický český, resp. tehdy ještě československý právní řád se začal utvářet po pádu komunismu, tedy po 17. listopadu 1989. Změny probíhaly postupně. První zásadní změny byly provedeny prakticky okamžitě na ústavní úrovni. Z tehdejší československé ústavy³ byla vypuštěna vedoucí úloha Komunistické strany Československa a hodnoty marxismu-leninismu byly nahrazeny zásadami vlastenectví, humanity a demokracie.

Další změny, zahrnující i přijetí nové Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“)⁴, realizovaly přechod od socialistického zákonodárství k právnímu řádu, který respektuje základní lidská práva, zajišťuje ochranu soukromého vlastnictví a umožňuje následnou integraci s ostatními demokratickými státy Evropy v jednotném svazku. V prvním období ale musela zůstat zachována alespoň částečná kontinuita právního řádu, aby mohl nový stát vůbec fungovat. Další vývoj a přijímání nových právních předpisů tak probíhaly pozvolně a v řadě oblastí trvalo celé dlouhé roky, než byla původní regulace zcela překonána.

Dědictvím minulosti je i jistá roztržičnost a nepropojenost práva. Ta byla způsobena jednak tím, že před rokem 1989 bylo standardem kodifikovat každou právní oblast samostatně, bez návaznosti na ostatní, a jednak přizpůsobováním právního řádu evropské legislativě v rámci postupné integrace České republiky do Evropské unie (dále také „EU“). Výše uvedené důvody vedly k tomu, že dnešní české právo vykazuje určité charakteristiky, které snižují jeho kvalitu a komplikují orientaci v právních předpisech pro běžného občana. Jedná se zejména o:

- a) hypertrofii práva. Každoročně se schvaluje neúměrně vysoký počet právních předpisů (od r. 2010 se průměr pohybuje okolo 450 předpisů ročně). Tento stav plyne z určité nefunkčnosti jiných normativních systémů, které by chování subjektů práva regulovaly, a také z tzv. legislativního optimismu, podle kterého lze každý problém vyřešit přijetím nového právního předpisu.

³ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky; usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

- b) nestabilitu práva. Z výše uvedených nově přijímaných předpisů tvoří velkou část novely, tedy změny již existujícího práva. Český právní řád je tak charakterizován častými a nesystémovými změnami předpisů. Existují i případy, kdy ke změně předpisu došlo ještě v rámci legisvakantní lhůty, tedy v době mezi vyhlášením právního předpisu a nabytím jeho účinnosti.
- c) nekoncepčnost a vnitřní rozpornost práva. Změny předpisů jsou často motivovány politicky a dochází k nim tedy po každých volbách, nebo jsou prováděny izolovaně, bez navázání na širší koncepci.
- d) obsahové nedostatky. S rostoucí kvantitou se nutně snižuje kvalita přijímaných předpisů. Tím dochází ke vzniku legislativních mezer a nedostatků, které se řeší další změnou právní úpravy a spirála se dále roztáčí (Kokeš, 2016).

Citované nedostatky se pochopitelně projevují i v předpisech vztahujících se na sporty a aktivity v přírodě a ve výrazné roztržitosti právní regulace, která je podrobněji analyzována v kapitole II.4.

II.2 ORGANIZAČNÍ ZASTŘEŠENÍ

Pokud jde o zastřešení oblasti sportu a turistiky, zcela nově se ústředním orgánem státní správy stává Národní sportovní agentura (s výjimkou tělesné výchovy, která zůstala v gesci MŠMT). Navazuje se tak na tradici původního rozdělení kompetencí v této oblasti. Tzv. kompetenční zákon⁵ ve svém prvotním znění v § 9 svěřoval uvedenou působnost Ministerstvu pro mládež a tělesnou výchovu, školství přitom stálo samostatně. Toto ministerstvo bylo ale zrušeno již v r. 1970⁶ a až v r. 1988 byly tělesná výchova, sport a turistika zařazeny do gesce MŠMT. Důvodová zpráva při zavedení této změny uváděla:

„V sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti nabývá stále většího významu potřeba věnovat po linii ústředních orgánů státní správy komplexní pozornost také problematice... prostředí mládeže a tělovýchovy. Proto se navrhuje svěřit ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy také působnost ústředního orgánu státní správy pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport a turistiku... Zejména u těchto ústředních orgánů státní správy se potvrzuje možnost, že v souvislosti s nutností rozšířit funkce socialistického státu do dalších oblastí

⁵ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

⁶ Zákon č. 34/1970 Sb., o zrušení ministerstva pro mládež a tělesnou výchovu České socialistické republiky, 16. dubna 1970.

společenského života není vždy potřebné vytvářet k tomu nové ústřední orgány státní správy.“⁷

Citovanou strukturu si státní správa zachovala i po r. 1989 a po vzniku samostatné České republiky. Dlouhodobé volání po tom, aby se sport a tělesná výchova osamostatnily, vedlo v létě 2019 k přijetí novely kompetenčního zákona a zákona o podpoře sportu, jimiž došlo ke změně struktury a byl zřízen nový zastřešující orgán, který sice není ministerstvem, ale má samostatnou agendu a rozpočtovou kapitolu.

MŠMT nicméně i nadále spravuje akreditace vzdělávacích zařízení⁸ v oblasti sportu. Pouze akreditovaná zařízení jsou oprávněna vydávat doklad o odborné způsobilosti. Ten je podkladem pro vydání živnostenského oprávnění, např. s předmětem podnikání „Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb v oblasti...“, kdy konkrétní oblast se doplní podle získané kvalifikace.

Vzdělávací program akreditované osoby musí mít vždy osnovu v rozsahu nejméně 150 h v případě účastníků se středoškolským vzděláním nebo 200 h u účastníků se základním vzděláním. Program se ukončuje závěrečnou zkouškou. Tam, kde byly pro danou odbornost schválené hodnotící a kvalifikační standardy⁹ podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (viz kapitola II.4.1.8), se tato zkouška provádí u autorizované osoby. Osvědčení o zkoušce je výše uvedeným dokladem o odborné způsobilosti.¹⁰ MŠMT publikuje přehled odborností pro žadatele o akreditaci v oblasti sportu a také seznam vzdělávacích zařízení, která akreditaci získala.

MŠMT dále akredituje i vzdělávací zařízení, která poskytují další vzdělávání pedagogických pracovníků podle zákona o pedagogických pracovnících (viz kapitola II.4.3.5).

II.3 REGULACE NA EVROPSKÉ ÚROVNI

Než se začnu podrobněji zabývat jednotlivými právními předpisy České republiky, které se oblasti sportu a AP dotýkají, považuji za vhodné zasadit výklad regulace do širšího

---

⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona České národní rady o změnách v organizaci a působnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, 30. března 1988.

⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Sport. Akreditace* [online].

⁹ Jejich přehled je uveden v Národní soustavě kvalifikací [online].

¹⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Metodický manuál pro žadatele o akreditaci vzdělávacích zařízení působících v oblasti sportu* ze dne 26. června 2013 [online].

regionálního rámce. České právo není izolovaným systémem, ale je pevně provázáno s právními řády dalších zemí v rámci evropské integrace. Česká republika je členem EU od r. 2004. Řada právních předpisů má v rámci EU společný základ ve formě nařízení nebo směrnic, který jednotlivé státy pouze implementují, nicméně regulace sportu do této tzv. harmonizované oblasti spadá jen okrajově. Pravomoci v oblasti sportu získala EU přijetím Lisabonské smlouvy,¹¹ na jejímž základě EU odpovídá za „rozvoj politiky, pěstování spolupráce a řízení iniciativ na podporu fyzických aktivit a sportu v celé Evropě.“¹² Z uvedeného textu je zřejmé, že EU (i) má v této oblasti zejména politické cíle a (ii) zaměřuje se primárně na sport (na rozdíl od ostatních pohybových aktivit nevykonnostního charakteru).

Ještě před Lisabonskou smlouvou EU zaujala stanovisko ke sportovním aktivitám přijetím dvou významných dokumentů – Evropské charty sportu a Bílé knihy o sportu.¹³ Evropská charta sportu obsahuje politickou deklaraci cílů, o které jednotlivé státy usilují:

„Aby každému jednotlivci byla poskytnuta **možnost provozovat sport**, zejména tím, že... a) zajistí každému možnost sportovat a účastnit se rekreační tělovýchovné činnosti v bezpečném a zdravotně nezávadném prostředí (čl. 1).

Přístup ke sportovním zařízením a činnostem bude zajištěn bez jakékoli diskriminace. Budou přijata **opatření poskytující všem občanům možnost sportovat**. (čl. 4)

Budou přijata taková **opatření k rozvoji tělesných schopností mladých lidí**, aby si mohli osvojit základní pohybové a sportovní dovednosti a získali zájem o provozování sportu, a to zejména: 1. péčí o to, aby všichni žáci mohli využívat sportovní programy, rekreační aktivity a tělovýchovné činnosti, stejně jako nezbytná zařízení, plochy a rozvrh hodin přizpůsobené tomuto účelu. (čl. 5)

Bude vhodné **podporovat a umožňovat provozování sportu všemi občany** jako zálibu ve volném čase nebo k upevnování zdraví, zlepšení výkonnosti tím, že budou mít k dispozici odpovídající zařízení, různé specializované programy a kvalifikované cvičitele, trenéry a vedoucí. (čl. 6)

Všichni, kdož zastávají funkce na úseku řízení nebo kontroly sportovní činnosti, by měli mít odpovídající kvalifikaci, přičemž zvláštní pozornost by měla být věnována zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví osob, za které odpovídají. (čl. 9)

Zajišťovat a zdokonalovat tělesné, společenské i duševní blaho populace od jedné generace ke druhé lze za předpokladu, že tělesná činnost, včetně tělovýchovné činnosti provozované v městském, venkovském i vodním prostředí,

¹¹ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007.

¹² Evropský parlament. *Fakta a čísla o Evropské unii. Sport* [online].

¹³ Evropská charta sportu přijatá Výborem ministrů dne 24. září 1992 na 480. zasedání zástupců ministrů a revidovaná na jejich 752. zasedání dne 16. května 2001 [online]; Bílá kniha o sportu, dokument Komise evropských společenství, projednaný v Bruselu dne 11. 7. 2007 [online].

je přizpůsobena omezeným zdrojům naší planety a probíhá v harmonickém spojení se zásadami trvalého rozvoje a vyváženého přístupu k životnímu prostředí. (čl. 10)“ (zvýraznění doplněno)

Z uvedeného zřetelně plynou závazky, které přijala i Česká republika (dále také „ČR“) a měla by je v oblasti sportu naplňovat, včetně udržování jednoduché a přehledné regulace.

Bílá kniha o sportu pak představuje jakýsi souhrn koncepcí v oblasti sportu, který vytyčuje směr aktivit EU do budoucna. Pod sport zde přitom lze podřadit i „nesportovní“ pohybové aktivity, protože tento pojem zahrnuje „všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních.“¹⁴ Bílá kniha o sportu zdůrazňuje význam sportu jako takového pro oblast vzdělávání, společenské a občanské integrace, a také ho jmenuje jako významného agenta při propagaci kulturních hodnot:

„Evropští občané podléhají kouzlu sportu a většina jej pravidelně aktivně provozuje. Vytvářejí se při něm důležité hodnoty, jako je například týmový duch, solidarita, tolerance a smysl pro fair play, přispívá k osobnímu rozvoji a naplnění. Podporuje aktivní zapojení občanů EU do společnosti, a pomáhá tak rozvíjet aktivní občanství. Komise bere na vědomí zásadní roli sportu v evropské společnosti.“ (s. 2)

Podle Bílé knihy o sportu se sportovním aktivitám (v klubech i mimo ně) pravidelně věnuje asi 60 % občanů EU, což je určitě pozitivní, protože Světová zdravotnická organizace doporučuje minimálně 30 minut přiměřené tělesné aktivity denně pro dospělé a 60 minut denně pro děti. Sportu je přiznána role ve výchově a napomáhání „rozvoji vědomostí, motivace, dovedností a připravenosti k osobnímu nasazení“ (čl. 2.3). Proto by měli mít všichni občané ke sportu přístup.

Na Bílou knihu o sportu navazují Pokyny EU pro pohybovou aktivitu, které ji dále upřesňují, doplňují o příklady osvědčených postupů a o konkrétní pokyny k opatřením.¹⁵ Pokyny ve svém čl. 3.1 zdůrazňují, že „celkovým cílem sportovní politiky by mělo být zvýšení účasti na kvalitním sportu v rámci všech skupin obyvatelstva“, což lze zajistit pouze na celonárodní

---

¹⁴ Evropská charta sportu, čl. 2.

¹⁵ Pokyny EU pro pohybovou aktivitu – Doporučená politická opatření na podporu zdraví upevňujících pohybových aktivit, schválené pracovní skupinou „Sport a zdraví“ EU na zasedání dne 25. září 2008 a potvrzeno ministry tělovýchovy členských států EU na zasedání v Biarritz ve dnech 27.–28. listopadu 2008 [online].

úrovni, podporou snadno dostupných sportovních zařízení a zejména rozvojem sportu pro všechny, podporou pohybové aktivity ve školách nebo pohybové aktivity starších osob.

II.4 REGULACE NA VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI

II.4.1 Obecně aplikované právní předpisy

II.4.1.1 Ústava České republiky

Ústava si neklade za cíl regulovat podrobně oblasti činnosti jednotlivců, to ani není jejím účelem. Jako základní zákon českého práva pouze definuje práva jednotlivců a rámeček, ve kterém se pohybují. Pro provozování a organizaci programů v přírodě lze z Ústavy vytáhnout dva základní principy. Prvním z nich je premisa, že každý může dělat vše, co mu zákon nezakazuje a nikoho nelze nutit dělat nic, co zákon neukládá (čl. 2 odst. 4). Sporty a aktivity v přírodě lze tedy provozovat svobodně a jejich omezení musí být založena zákonem.

Stát se také zavazuje k péči o přírodní zdroje a přírodní bohatství (čl. 7). Na této zásadě je založena celá ochrana přírody a krajiny, omezení vstupu do určitých oblastí apod.

II.4.1.2 Listina základních práv a svobod

Listina je vedle Ústavy druhým nejdůležitějším předpisem v našem právním řádu. Zatímco Ústava řeší spíše politické zřízení státu, Listina definuje jednotlivá práva, která jsou zaručena všem. V této oblasti rozvíjí zásadu vyjádřenou v Ústavě, že povinnosti lze ukládat pouze „na základě zákona a v jeho mezích“ a doplňuje, že základní práva a svobody mohou být také upraveny pouze zákonem (čl. 4). Mezi tyto svobody patří svoboda pohybu (čl. 14), tedy volnost cestovat a volně se pohybovat po krajině, nebo svoboda sdružovací (čl. 20), která zaručuje právo účastnit se na klubovém životě a organizovat se ve sportovních oddílech.

Pro sportovce nebo turistu bude naopak představovat určité omezení jeho volného provozování aktivit v přírodě zaručené právo druhých vlastnit majetek. S tím souvisí omezení vstupu na pozemky v soukromém vlastnictví, protože nelze užívat cizí majetek bez souhlasu jeho majitele. Na druhou stranu Listina říká, že „vlastnictví zavazuje,“ a nelze ho tedy zneužívat proti jiným nebo při jeho výkonu neúměrně poškozovat přírodu a životní prostředí (čl. 11). Ochrana přírody je obecně povinností všech, protože Listina zaručuje všem

právo na příznivé životní prostředí; proto také nikdo nesmí neomezeně poškozovat nejen životní prostředí, ale ani přírodní zdroje a druhové bohatství přírody (čl. 35).

Jednotlivá uvedená práva a omezení jsou konkretizována v dalších předpisech nižší právní síly, které jsou uvedeny v následujících kapitolách.

II.4.1.3 Občanský zákoník

Občanský zákoník¹⁶ (dále také „OZ“) kodifikuje celé hmotné soukromé právo. Z pohledu provozování programů v přírodě má význam ve vztahu k soukromému vlastnictví a ke vzniku a řešení odpovědnosti za jednání. Tato odpovědnost je obecně pro každého založena v ustanovení § 24 OZ. Vedoucí programu v přírodě nebo sportovní akce vždy přebírá odpovědnost za skupinu, která mu byla svěřena. Z pohledu prevence je možné se v souvislosti s touto odpovědností pojistit.¹⁷ Občanský zákoník věnuje pojištění odpovědnosti zvláštní kapitulu, ve které mimo jiné stanoví, že se musí vždy jednat o škodní pojištění, tedy odpovědnost za vzniklou škodu nebo jinou újmu. Tu následně pojistitel nahrazuje poškozenému namísto pojištěného, a to v plné výši nebo omezeně, pokud bylo pojištění sjednané s limitem. V takovém případě pak plní pojistitel jen do výše limitu a zbytek hradí pojištěný (§ 2861, 2865).

Dalším důležitým institutem, který již byl obecně zmíněn v ústavní rovině, je ochrana soukromého vlastnictví. Z pohledu této práce je významné zejména vlastnictví nemovitostí, tedy pozemků, na kterých probíhá sportovní nebo jiná pohybová aktivita. Možnost vstupu na pozemky v soukromém vlastnictví a pohybu na nich ze zásady závisí na jejich majiteli. Podle ustanovení § 1012 OZ může vlastník v mezích zákona nakládat se svým majetkem jakkoli a vyloučit z toho jiné osoby, je tedy oprávněn například neumožnit vstup na pozemek nikomu jinému, může svůj pozemek oplotit apod. Výjimkou je situace, kdy je vlastnické právo k pozemkům nějak omezeno, typicky u lesních pozemků a u pozemků, které vlastní jiné subjekty než fyzické osoby (viz kapitoly II.4.1.5 a II.4.2.3).

---

¹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁷ Český olympijský výbor např. uzavřel smlouvu se společností Kooperativa pojišťovna pro pojištění odpovědnosti za činnosti trenérů a cvičitelů. Jejich činnost je tak vždy pojištěna, pokud ji vykonávají pro sportovní svaz, organizaci nebo instituci sdruženou v Českém olympijském výboru. Zdroj: Český olympijský výbor. *Pojištění obecné odpovědnosti za újmu* [online].

Na druhou stranu, pokud soukromým pozemkem prochází veřejná cesta, lze se po ní svobodně pohybovat. V některých případech musí být za tím účelem zřízena služebnost stezky nebo cesty, která umožňuje přes cizí pozemek chodit a jezdit (§ 1257–1266 a 1274), nicméně běžného turistu nebo sportovce vlastně nemusí právní stránka věci vůbec zajímat. Vždy je však dobré připomenout, že se zejména při pohybu mimo vyznačené cesty můžeme snadno ocitnout na pozemcích, které jsou v soukromém vlastnictví a měli bychom respektovat práva jejich majitele.

II.4.1.4 Trestní zákoník

Trestní zákoník¹⁸ postihuje jednání, která jsou společensky škodlivá do té míry, že je potřeba je řešit podle tohoto zákona a uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu by nebylo dostačující. Pro účely této práce ze zákona vybírám ty trestné činy, u kterých lze rozumně předpokládat, že by mohly přicházet v úvahu při organizování a provozování programů v přírodě. Zároveň se věnuji pouze činům nedbalostním a zcela ponechávám stranou trestné činy spáchané úmyslně, protože cílem této kapitoly je upozornit na rizikové jednání, kterého se může jednotlivec dopustit, aniž by si toho byl vědom.

Naznačené dělení trestných činů spáchaných úmyslně a v nedbalosti (§ 15–16) je zásadní ze dvou důvodů; za prvé je úmysl jedním ze znaků skutkové podstaty některých trestných činů a z nedbalosti je tak spáchat nelze, za druhé se postihy za úmyslné jednání a za nedbalostní jednání výrazně liší. V nedbalosti je možné dopustit se trestného činu vědomě nebo nevědomky, tedy pokud pachatel

„a) **věděl**, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, **ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí**, nebo

b) **nevěděl**, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, **ač o tom** vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům **vědět měl a mohl**.“
(zvýraznění doplněno)

Z jednání uvedených v katalogu trestných činů lze vybrat následující: usmrcení z nedbalosti (§ 143), těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 122 a 147), ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 122 a 148), neposkytnutí pomoci (§150), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195), poškození cizí věci (§ 228).

---

¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Trestnost jednání je možné vyloučit jen v omezených případech, typicky při jednání v krajní nouzi nebo v nutné obraně, kdy „pachatel“ odvrací útok nebo nebezpečí a jsou splněny další zákonem stanovené podmínky. Zákon zná polehčující a přitěžující okolnosti; přitížit může pachateli např. pokud trestným činem poruší zvláštní povinnost, např. povinnost řádné péče o svěřené osoby (§ 28–29, 42).

II.4.1.5 Zákon o ochraně přírody a krajiny

Ochranu životního prostředí zastřešuje zákon o ochraně přírody a krajiny.¹⁹ Tento zákon si klade za cíl udržovat a obnovovat přírodní rovnováhu v krajině a chránit rozmanitost forem života, přírodní hodnoty a krásy. Za tím účelem stát definuje, jakým způsobem je nutné pečovat o „volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, o ekologické systémy a krajinné celky“ a celkově o vzhled a přístupnost krajiny (§ 1–2).

Užívání přírody a krajiny při provozování sportů a aktivit v přírodě vyžaduje odpovědný a trvale udržitelný přístup. Stát zde řeší dva protichůdné zájmy, kdy na jedné straně chce umožnit každému přístup do přírody, aby ji mohl nerušeně užívat, ale na druhé straně usiluje o to, aby byla zajištěna dostatečná míra ochrany. Proto zákon vymezuje zvláště chráněná území, ve kterých platí specifická pravidla pro přístup a chování v nich. Tato území se dělí do následujících kategorií (§ 14 a násl.) seřazených podle úrovně ochrany:

- a) národní parky. Jsou to celkem čtyři oblasti zvláštního významu, ve kterých platí řada omezení, například zákaz ježdění na kole mimo stanovené cesty a místa, zákaz provozování horolezeckých sportů, splouvání řek a provozování jiných vodních sportů, táboření, rozdělávání ohňů, pořádání sportovních a turistických akcí, pokud se nejedná o místa k tomu vyhrazená. Některé části národních parků jsou označeny jako klidová území, kde není dovoleno vstupovat mimo cesty. Aby bylo zřejmé, jaké činnosti jsou v národním parku zakázány nebo omezeny, vydává orgán ochrany přírody návštěvní řád národního parku.
- b) chráněné krajinné oblasti. Ani v těchto oblastech není dovoleno tábořit a rozdělávat ohně mimo vyhrazená místa, navíc v první a druhé zóně platí zákaz pořádání soutěží na jízdách kolech mimo silnice.

---

¹⁹ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

- c) národní přírodní rezervace. Zde platí zákaz vstupu a vjíždění mimo cesty, provozování horolezectví, ježdění na kole mimo silnice nebo táboření a rozdělávání ohňů.
- d) přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky, kde nejsou pro provozování programů v přírodě výslovně stanovena omezení, ale z logiky věci je zřejmé, že i zde se vyžaduje zodpovědný přístup ke krajině.

Zároveň je možné do chráněných oblastí nebo jejich částí omezit nebo zakázat vstup, pokud je to nutné z důvodu hrozícího poškození v důsledku jejich vysoké návštěvnosti.

Zákon však nehovoří pouze o omezeních a zákazech. Ve svém § 63 a 64 definuje právo volného přístupu do krajiny. Každý je oprávněn vstupovat na pozemky, které vlastní nebo má v nájmu stát, obec nebo právnická osoba, pokud se bude chovat tak, aby nedošlo ke vzniku škody, a bude respektovat oprávněné zájmy vlastníka takového pozemku. Toto právo se tedy vztahuje i na soukromé pozemky fyzických osob, pokud je pronajímají výše uvedeným subjektům. Právo přístupu je na vlastní nebezpečí a každý musí respektovat, že se pohybuje v přírodním prostředí, a přizpůsobit tomu své chování.

Kromě chráněných území existují ještě další vymezená území státu, která tvoří uzavřený celek a mají zvláštní režim. Jedná se o vojenské újezdy podle zákona o zajišťování obrany České republiky²⁰ (§ 30). Tato území jsou ve vlastnictví státu, ale z důvodů jejich účelového určení je do nich vstup bez povolení zakázán. Hranice vojenských újezdů nesou zřetelné označení a informaci o zákazu vstupu, proto by se nemělo stát, že by do nich někdo vstoupil nevědomky.

II.4.1.6 Zákon o ochraně veřejného zdraví

Zákon o ochraně veřejného zdraví²¹ se zkoumaných aktivit dotýká pouze okrajově, významný je však pro koupání a plavání, protože stanoví podmínky pro provozovatele přírodních a umělých koupališť.

Přírodní koupaliště jsou definována, že zahrnují uměle vybudovaná venkovní koupaliště, ale i povrchové vody, kde „nabízí službu koupání provozovatel“ (§ 6). Seznam takových

---

²⁰ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

²¹ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

přírodních koupališť a jejich koupací sezónu každoročně stanoví Ministerstvo zdravotnictví. V těchto místech provozovatelé nesou odpovědnost za to, že voda ke koupání nebude znečištěná způsobem, který by ohrozil zdraví koupajících, a za tím účelem monitorují její kvalitu. Pokud je voda skutečně znečištěná, musí provozovatel o znečištění zřetelným způsobem informovat veřejnost.

Umělá koupaliště zahrnují všechny druhy bazénů (§ 6). I zde má provozovatel povinnost chránit vodu proti znečištění, zejména dodržováním hygienických limitů. V případě jejich překročení musí provozovatel zastavit provoz, dokud není znečištění odstraněno (§ 6a a 6b).

II.4.1.7 Živnostenský zákon

Pro osoby vedoucí sporty nebo aktivity v přírodě je kromě vlastní pohybové aktivity zásadní i otázka, na jakém základě poskytují své služby. Pokud nejsou v pracovněprávním vztahu k pořadateli daného sportu nebo aktivity, zpravidla pracují na základě živnostenského oprávnění podle živnostenského zákona (dále jen „ŽZ“).²² Ten definuje živnost jako „soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených zákonem“ (§ 2). Uvedené podmínky jsou dvojího druhu. Všeobecné podmínky se týkají všech, patří sem plná svéprávnost a bezúhonnost. Zvláštní podmínku představuje odborná nebo jiná způsobilost, která se pro jednotlivé živnosti liší (§ 6 a 7).

Živnosti rozlišujeme na ohlašovací (řemeslné, vázané a volné) a koncesované. Vzhledem k obsahu této práce ponechávám koncesované živnosti zcela stranou. V případě volných živností není zapotřebí dokládat žádnou odbornou způsobilost, u ostatních jsou požadavky uvedeny vždy u konkrétní živnosti uvedené v příslušné příloze (§ 9–10, 19, 23–25 a přílohy k ŽZ). Z vázaných živností jsou pro potřeby této práce významné živnosti s následujícím předmětem podnikání:²³

- a) průvodcovská činnost horská: vyžaduje se střední vzdělání s maturitní zkouškou a profesní kvalifikace podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání,²⁴

---

²² Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

²³ Náplně jednotlivých živností jsou popsány v nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

²⁴ Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné způsobilosti vydaný zařízením akreditovaným MŠMT a 4 roky praxe.

Horský průvodce je oprávněn organizovat a provádět jednotlivce nebo skupiny v horském prostředí s výjimkou ledovcového terénu, skal a dalších terénů, kde postup vyžaduje použití horolezecké techniky, pomůcek a materiálu. Oprávnění se vztahuje i na pohyb na skialpinistických a běžeckých lyžích nebo sněžnicích po značených cestách. Horský vůdce je oprávněn ke stejným činnostem ve vysokohorském prostředí, uvedené výjimky se na něj nevztahují, a navíc je oprávněn poskytovat služby i pro skalní lezení, lezení na umělé stěně nebo zajišťování vysokohorských expedic.

- b) vodní záchranářská služba: vyžaduje osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci vydaný akreditovaným zařízením, nebo profesní kvalifikaci pro činnost záchranáře na volné vodě nebo činnost mistra plavčího.

Vodní záchranář poskytuje služby poskytování pomoci a prevence v bazénech, na umělých a přírodních koupalištích, při rekreaci a sportu na vodních plochách a na turisticko-sportovních akcích na tekoucí vodě.

- c) poskytování tělovýchovných a sportovních služeb v určité oblasti: toto je obecný předmět podnikání, který musí v jednotlivých případech vždy specifikovat oblast, na kterou se vydané oprávnění vztahuje. Vyžaduje vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání zaměřené na tělesnou kulturu, tělovýchovu a sport, osvědčení o rekvalifikaci či jiný doklad o odborné způsobilosti vydaný akreditovaným zařízením, nebo profesní kvalifikaci pro příslušnou oblast tělovýchovné činnosti. Služby zahrnují výuku dovedností příslušného sportu a organizování sportovní činnosti, včetně vedení veřejných tělovýchovných a sportovních škol.

V případě všech citovaných živností navíc také platí, že pokud je držitelem živnostenského oprávnění podnikatel a činnost pro něj zajišťují další fyzické osoby, musí tito jednotlivci vždy splňovat stanovené podmínky odborné způsobilosti (§ 7). Z volných živností, pro které postačuje pouze ohlášení, lze uvést provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti.

II.4.1.8 Zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání

Zákon²⁵ se zabývá tzv. dalším vzděláváním, tedy každým vzděláváním, které probíhá mimo rámec soustavy mateřských, základních, středních, vyšších odborných a vysokých škol nebo konzervatoří. V rámci tohoto vzdělávání lze získat určitou profesní kvalifikaci; jejich seznam vydává MŠMT a zveřejňuje ho v Národní soustavě kvalifikací²⁶ (§ 2, 5–6).

Pro dosažení odborné způsobilosti je nutné absolvovat zkoušku. Systém počítá s tím, že budou pro všechny obory definovány hodnotící a kvalifikační standardy, tedy popis odborné způsobilosti pro výkon určité činnosti a soubor kritérií, postupů a předpokladů, podle kterých se odborná způsobilost ověřuje. V oborech, kde již byly standardy definovány, se zkouška provádí u autorizované osoby. V ostatních případech provádí zkoušku přímo akreditované vzdělávací zařízení (§ 7–8, 17, hlava třetí). O zkoušce se vydává osvědčení, které uvádí výčet získaných odborných způsobilostí (§ 19).

II.4.1.9 Zákon o podpoře sportu

Tento právní předpis²⁷ poskytuje obecnou definici sportu (k tomu blíže kapitolu II.5), který dále charakterizuje jako „veřejně prospěšnou činnost poskytovanou v celospolečenském zájmu.“ Stát se v zákoně zavazuje podporovat sport a turistiku, aby zajistil zlepšování kvality života a zdraví občanů, a to ve všech věkových skupinách. Tím se také hlásí k podpoře sportu pro všechny, kterým je „organizovaný a neorganizovaný sport a pohybová rekreace určená širokým vrstvám obyvatelstva“ (§ 1–2).

Zákon o podpoře sportu také zakotvuje zřízení Národní sportovní agentury, nového ústředního orgánu státní správy (viz kapitola II.2). V okamžiku přípravy této práce Agentura teprve vzniká, takže lze pouze obecně uvést, že bude mít v gesci přípravu státní politiky ve sportu, jeho financování, vytváření podmínek pro sport dětí i dospělých a obecně rozvoj sportu pro všechny, bude zastřešovat antidopingový program, propagovat sport a provádět další činnosti. Agenturu povede předseda, který bude mít k ruce Národní radu pro sport jako poradní orgán (§ 3–3d). Agentuře mají v jejich úkolech napomáhat další subjekty, tedy další

---

²⁵ Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

²⁶ Národní soustava kvalifikací je veřejně přístupný registr kvalifikací, který umožňuje dálkový přístup.

²⁷ Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.

ministerstva, kraje a obce, které podle svých možností a pravomocí vytvářejí podmínky pro sport (§ 4–6).

II.4.2 Předpisy vztahující se k jednotlivým sportům a aktivitám v přírodě

II.4.2.1 Zákon o silničním provozu a vyhláška o technické způsobilosti

Zákon o silničním provozu²⁸ stojí zpravidla mimo oblast sportů a aktivit v přírodě už z jejich definice. Nicméně v rámci turistiky nelze pohyb po silnici vyloučit; to platí zejména pro cykloturistiku a částečně i pro pěší turisty. Značené cykloturistické trasy jsou často vedeny v silničním provozu a zákon obsahuje řadu ustanovení, která výslovně upravují cyklistiku. Dalším sportem, na který bude tento předpis dopadat, je bruslení na kolečkových bruslích, a to i přesto, že se bruslaři logicky zpravidla pohybují po značených stezkách mimo silnice. Níže uvedená pravidla jsou jednoznačně vedena hlediskem bezpečnosti silničního provozu.

Předmětem zákona je stanovení práv a povinností všech účastníků provozu na pozemních komunikacích a úprava pravidel pro jejich chování. V první řadě tak zákon rozlišuje mezi chodci a řidiči, kterým stanovuje různá práva a povinnosti. Na cyklistu se pohlíží jako na řidiče s výjimkou případů, kdy cyklista jízdní kolo vede. Bruslař na kolečkových bruslích nebo turista na výletě se vždy považují za chodce.

Na pozemních komunikacích platí zásada volného pohybu. Chodci by se měli primárně pohybovat na chodníku nebo stezce pro chodce, pouze v pěší nebo obytné zóně mají možnost pohybu po celé komunikaci. Nicméně při turistice se chodec často dostane na silnici mimo obec, kde takové vyhrazené zóny nejsou. Proto smí chodci podle pravidel putovat i po silnici, ale (i) musí se držet na levé krajnici nebo u levého kraje vozovky a (ii) mohou jít maximálně ve dvojici vedle sebe (§ 53). Výjimkou je, pokud se chodci pohybují ve tvaru; to se týká vojáků, větších výprav, skupin školních dětí apod. Takový tvar musí jít vpravo a musí být zřetelně označený vpředu a vzadu, a to světlem nebo reflexními prvky na oblečení (§ 56).

Bruslař na kolečkových bruslích je sice také chodec, jak bylo naznačeno výše, ale může navíc využívat vyhrazený jízdní pruh pro cyklisty. Pro cyklisty pak platí, že pokud mají takový vyhrazený pruh k dispozici, jsou povinni ho použít; totéž platí pro stezku pro cyklisty. V obcích mohou případně cyklisté navíc využít ještě zónu pro cyklisty. V ní jsou zvýhodněni,

---

²⁸ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

smí se pohybovat po celé šířce vozovky a pokud je do této zóny umožněn vjezd motorovému vozidlu, vztahuje se na něj rychlostní omezení (§ 39a). Ve všech ostatních případech, kdy jede cyklista po silnici, musí jet vpravo a ve skupině se musí zásadně pohybovat v zástupu, tedy jednotlivě za sebou (§ 57).

Všichni účastníci silničního provozu podléhají obecné povinnosti chovat se „ohleduplně a ukázněně“ a přizpůsobit své chování vnějším podmínkám, tedy například stavu vozovky, intenzitě provozu nebo povětrnostním podmínkám (§ 4). Tam, kde se setkávají, jsou všichni povinni chovat se tak, aby nedošlo ke kolizi nebo zranění. Proto na stezce, která je společná chodcům a cyklistům, nesmí chodec ohrozit cyklistu a cyklista ani bruslař nesmí ohrozit chodce (§ 53 a 57). Obecně lze tedy vyvodit dvě jednoduchá pravidla: (i) každý je povinen chovat se ohleduplně a (ii) ten, kdo se pohybuje rychleji, nese větší díl odpovědnosti za to, že nedojde ke kolizi.

Bezpečnostními hledisky jsou vedené i dodatečné povinnosti, které zákon stanoví konkrétně pro cyklisty (blíže viz kapitola V.6). Z nich na tomto místě uvedu pouze předepsanou ochrannou přilbu pro cyklisty mladší 18 let (§ 58) a povinnou výbavu jízdních kol podle vyhlášky o schvalování technické způsobilosti²⁹.

II.4.2.2 Zákon o vodách a vyhláška o vedení rejstříku malých plavidel

Tzv. vodní zákon³⁰ reguluje jeden z druhů prostředí, ve kterém se v rámci programů v přírodě pohybujeme. Z analyzovaných aktivit se bude zákon týkat provozování vodní turistiky a plavání nebo koupání provozovaných na vodních tocích a vodních plochách. Ty společně spadají pod pojem povrchové vody a zákon stanoví možnost jejich volného užívání na základě premisy, že vody „patří všem“:

„§3 Práva k vodám a právní povaha vod

(1) Povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují.“

Toto volné užívání s sebou přináší i odpovědnost; vody vyžadují ochranu a zodpovědné zacházení. Obecnou povinnost ochrany a účelného užívání stanoví zákon ve svém § 5 a tento závazek se pochopitelně vztahují i na všechny vodáky a plavce. Pokud jde o koupání

---

²⁹ Vyhláška č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

³⁰ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

a plavání, jsou stanoveny určité požadavky na lokality užívané ke koupání, aby byla zajištěna ochrana zdraví a bezpečnost osob (§ 34). K tomu účelu slouží pravidla pro péči o přírodní a umělá koupaliště, jejichž seznam vede Ministerstvo zdravotnictví (podrobněji viz kapitola II.4.1.6).

Vodní turistiku zpravidla provozujeme na vodních tocích, které zákon definuje jako „povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část roku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých“ (§ 43). Každý vodní tok je také předmětem správy (§ 47). Ta má pro vodáky význam při splouvání vybraných úseků řek, kde platí určitá omezení. Např. na horním toku Vltavy funguje rezervační systém, jehož cílem je omezení počtu vodáků na tomto vytíženém úseku řeky.

Hlavní náplní vodní turistiky je plavba na povrchových vodách na lodích poháněných lidskou silou. Tato činnost nevyžaduje žádné povolení ani ohlášení, nicméně podléhá jistým omezením. Užíváním vod k plavbě např. nesmí dojít k ohrožení bezpečnosti osob a kvality vody (§ 7), splouvání vodních toků je zakázáno v případě, že na řece dojde k povodni (zákaz platí při druhém a třetím stupni povodňové aktivity).

Pro splouvání řek zpravidla využíváme tzv. malá plavidla. Jejich rejstřík, technickou způsobilost, konstrukční požadavky apod. upravuje zvláštní vyhláška.³¹ Většina stanovených požadavků se turistů na malé lodi poháněné lidskou silou nijak nedotkne; nicméně každé plavidlo musí být vybaveno alespoň uvazovacím zařízením (na malých plavidlech postačí mít jedno uvazovací místo). Záchranné prostředky v podobě záchranného kruhu a vest v dostatečném počtu se na výše uvedená malá plavidla nevztahuje, nicméně zejména pro děti do 15 let je záchranná vesta součástí bezpečnostního standardu (příloha 2, část 5).

II.4.2.3 Zákon o lesích

Lesní zákon³² si za svůj primární cíl klade „zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství“ (§ 1). Některé lesy se samozřejmě pěstují převážně z hospodářských důvodů kvůli těžbě dřeva, ale i ty plní další doplňkové funkce.

---

³¹ Vyhláška č. 334/2015 Sb., o vedení rejstříku malých plavidel a technické způsobilosti malých plavidel, převozních lodí a plovoucích zařízení k provozu na vodních cestách.

³² Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon).

Do lesa smí vstupovat každý, a to i do lesa, který je v soukromém vlastnictví. Majitel navíc nesmí les až na výjimky oplocovat, aby zamezil jeho obecnému užívání. Každý by si měl nicméně uvědomit, že vstup do lesa je na vlastní nebezpečí a je podmíněn dodržáním určitých pravidel chování. V lese jsou všichni povinni chovat se odpovědně, les nijak neohrožovat ani nepoškozovat, neznečišťovat ho odpadky, nerozdělávat oheň a nekouřit, nenarušovat lesní prostředí, výslovně je zakázáno rušit klid a ticho. Výjimkou z volného pohybu po lese jsou oplocené části lesa nebo území označená zákazem vstupu; důvodem pro tato omezení může být např. ochrana mladé výsadby, ochrana zvěře nebo ochrana zdraví návštěvníků lesa. Na kole a lyžích je možné se pohybovat pouze po cestách nebo značených trasách (§ 11, 19–20 a 32).

Výše uvedené užívání lesů se označuje jako obecné. Podléhá kontrole lesní strážce, což jsou fyzické osoby, které „zajišťují ochrannou službu v lesích.“ Stát tak na základě zákona přenáší na tyto osoby určité pravomoci, aby mohly dohlížet na to, jak jsou dodržovány povinnosti a omezení, které zákon stanoví (§ 38–39). V lesích je možné organizovat i hromadné sportovní akce, typicky např. závod v orientačním běhu. Tyto akce ale podléhají oznamovací povinnosti a jsou podmíněny souhlasem vlastníka lesa (§ 20).

II.4.3 Předpisy regulující školní prostředí

Právní předpisy, které upravují organizaci programů v přírodě pro děti zajišťovaných školou, jsem zařadila do této samostatné kapitoly. Důvodem bylo, že tyto programy mají vlastní dodatečná pravidla a skupinu vždy vede pedagogický pracovník, který zároveň nese odpovědnost za svěřené děti, zatímco instruktor primárně pečuje o výkon dané pohybové aktivity.

II.4.3.1 Školský zákon

Základním předpisem v oblasti školství je školský zákon.³³ Řídí se jím vzdělávání od předškolního po vyšší odborné, pokrývá tedy vzdělávání a výchovu dětí ve školách a vzdělávacích zařízeních téměř od jejich narození do dospělosti. Zákon stanoví, jaké má mít vzdělávání cíle, včetně „rozvoje osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a

---

³³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života“ (§ 2).

Cíle pro jednotlivé stupně vzdělávání se liší. U předškolního vzdělávání se jedná zejména o rozvíjení osobnosti dítěte, jeho rozumový, citový i tělesný rozvoj a vytváření základních hodnot. Na základní škole už děti získávají studijní návyky, učí se tvořivě myslet, komunikovat a spolupracovat, seznamují se i s celospolečenskými hodnotami. Na dalším stupni (střední vzdělání) se na vybudovaných základech staví další vědomostní a osobnostní bloky, žáci se učí kritickému myšlení a připravují se na budoucnost (§ 33–44, 57).

Vzdělávání se řízeno prostřednictvím hierarchického systému dokumentů. Na vrcholu pyramidy stojí Národní program vzdělávání, který připravuje MŠMT a který vymezuje hlavní cíle, prostředky a obsah vzdělávání. Na něj navazují rámcové vzdělávací programy, zpracovávané samostatně pro jednotlivé obory vzdělání (viz kapitola II.4.3.3), a ty dále rozvádí školní vzdělávací programy, připravované jednotlivě přímo na školách (§ 2–3).

Poslední oblastí, kterou zákon upravuje a kterou bych chtěla zmínit, jsou základní povinnosti pedagogických pracovníků a školy. Učitelé mají povinnost chránit bezpečí a zdraví dětí; to zahrnuje péči o svěřenou děti a předcházení jejich případnému rizikovému chování. Školy mají za povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, předcházet vzniku patologických jevů a při své činnosti respektovat fyziologické potřeby dětí. Dále odpovídají za bezpečnost dětí při svých činnostech a předcházejí vzniku úrazů. Je zřejmé, že při sportovních aktivitách je míra ohrožení dětí vyšší než při běžné výuce ve třídě a nelze zajistit 100% bezpečné prostředí. Proto zákon stanoví i postup pro případ, že dojde k úrazu (§ 22b a 29).³⁴

II.4.3.2 Vyhlášky o předškolním, základním a středním vzdělávání

K provedení školského zákona vydalo MŠMT pro jednotlivé stupně vzdělávání prováděcí vyhlášky.³⁵ Pro pořádání programů v přírodě jsou důležité zejména maximální počty dětí, o které může pečovat jedna osoba. V mateřských školách tak smí být v době, kdy se děti

---

³⁴ Úrazy se zapisují do knihy úrazů a škola je také povinna informovat o úrazu nezletilého dítěte zákonné zástupce. K tomu podrobněji vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.

³⁵ Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání; vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky; vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.

pohybují mimo školku, jeden učitel na nejvýše 20 dětí (nebo 12, pokud jsou v dané třídě děti s podpůrnými opatřeními nebo děti mladší 3 let). Toto pravidlo neplatí absolutně a ředitel mateřské školy má určitou míru uvážení při rozhodování o tom, kolik osob určí pro péči o svěřené děti. Zejména může určit dalšího učitele nebo jinou zletilou osobu, aby pomohli se zajištěním bezpečnosti dětí při sportovních činnostech nebo pobytu v prostředí náročném na bezpečnost, při výletech a na zotavovacích pobytech.

Na základních školách může mít při akcích konaných mimo školu jedna osoba pověřená péčí o děti na starosti bezpečnost a ochranu zdraví maximálně 25 dětí. Tyto osoby musí být ke škole v pracovněprávním vztahu a vždy alespoň jedna musí být pedagogický pracovník.

U středoškolského vzdělávání vyhláška počty studentů na jednoho pedagogického pracovníka neřeší. Hovoří ale o tom, že škola může organizovat různé lyžařské, sportovní nebo poznávací turistické kurzy. Na nich pak budou určitá omezení počtu žáků platit.

Zvláštní podmínky jsou vždy stanoveny³⁶ v případě žáků, kteří mají speciální vzdělávací potřeby, mentální nebo tělesné postižení, poruchy chování apod. U těchto dětí jsou omezeny jejich počty na jednoho pedagogického pracovníka takto:

- u koupání a plavání 4, v odůvodněných případech je možné zorganizovat i individuální výcvik,
- u lyžařského výcviku 8, tento počet se snižuje na 6 v případě, že se jedná o slabozraké žáky nebo žáky s tělesným postižením, a na 1 u nevidomých žáků.

Při překročení uvedených počtů, např. na lyžařském kurzu, může dohled vykonávat navíc další dospělá osoba, která je ke škole v pracovněprávním vztahu, i když to není pedagogický pracovník.

II.4.3.3 Rámcové vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy (dále jen „RVP“) představují „obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání.“³⁷ Jedná se o pedagogické dokumenty, které vydává MŠMT po projednání s ostatními dotčenými ministerstvy. RVP

---

³⁶ Ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

³⁷ Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcové vzdělávací programy* [online].

stanovují zejména cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, řeší podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a stanovují materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

RVP jsou platné pro všechny školy, které si na jejich základě následně tvoří individuální školní vzdělávací programy. Podle druhu škol rozlišujeme RVP pro předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, gymnázia, střední odborné vzdělávání, speciální vzdělávání, základní umělecké vzdělávání a RVP v oblasti informatiky a ICT. Pro potřeby této práce se omezují na rozbor obsahu prvních tří uvedených RVP z důvodu, že budou aplikovány na velkém počtu škol a poslouží jako názorný příklad toho, co RVP v oblasti tělesné výchovy stanovují.

Předškolní vzdělávání³⁸ je v České republice povinné. Slouží pro doplnění rodinné výchovy, poskytování odborné péče dítěti a má za cíl „usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu“ (kapitola 3.1). Pohybové výuce se věnuje jeho kapitola 5.1 Dítě a jeho tělo. Vzhledem k tomu, že v tomto věku si děti teprve dotvářejí pohybové rámce a o „sportu“ lze mluvit jen s obtížemi, zaměřuje se výuka na podporu jejich růstu a neurosvalového vývoje, zlepšování tělesné zdatnosti a rozvoj pohybových a manipulačních dovedností.

Děti se v tomto období teprve učí uvědomovat si vlastního tělo, seznamují se s ním, zlepšují si motoriku, získávají informace o pohybových činnostech a s tím se přirozeně rozvíjí jejich zdatnost. Působení učitele se zaměřuje na základní pohybové činnosti, jako je běh, skoky a lezení, na manipulační činnosti nebo na relaxaci v podobě uvolnění, dechových cvičení. Hlavní náplní činnosti budou vždy hry. Na druhou stranu se už v mateřské škole můžeme do určité míry věnovat např. turistice. Výstupy, které RVP očekává na konci předškolního období, neuvádí žádné specifické „sportovní“ dovednosti, RVP respektuje individuální vývoj dětí a je správné, že se klade důraz na základní činnosti, na kterých může dítě stavět ve školním věku.

Výuka na základní škole navazuje na koncepci přijatou v rámci předškolního vzdělávání. V oblasti sportu a tělesné výchovy staví na dalším tělesném vývoji dětí, které procházejí senzitivním obdobím pro rozvoj řady pohybových schopností a dovedností. RVP³⁹ deklaruje

---

³⁸ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online].

³⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online].

respektování a rozvíjení individuálních potřeb a možností, a kromě učení žáků a spoluvytváření jejich hodnotového rámce rozvíjí i jejich individuální zájmy (čl. 3.1).

Škola pečuje o to, aby žáci na prvním stupni (na konci 5. třídy) dokázali zvládnout každodenní pohybové činnosti, uměli spolupracovat v rámci týmu, naučili se mít pravidelný pohybový režim, sami se snažili zlepšovat svou fyzickou zdatnost a byli seznámeni i se základy kompenzačních cvičení, respektovali zásady fair play. Učivo obsahuje mimo jiné (i) turistiku a pobyt v přírodě („přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody“), (ii) základní plaveckou výuku („hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob, prvky sebezáchrany a bezpečnosti“) a (iii) lyžování a bruslení (hry na sněhu a ledě, základní techniky pohybu na lyžích a bruslích, pokud to podmínky školy umožňují).

Na druhém stupni se žáci navíc učí chovat bezpečně i v neznámém prostředí, např. při pohybu v přírodě nebo v silničním provozu. Předepsané učivo zahrnuje (i) turistiku a pobyt v přírodě („příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, dokumentace z turistické akce; přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla“) a podle podmínek školy (ii) zdokonalovací plaveckou výuku („další plavecké dovednosti, další plavecký způsob, dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plaveckých sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti“) a (iii) zimní sporty – lyžování, snowboarding a bruslení („běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku“).⁴⁰

Výuka tělesné výchovy probíhá ve všech ročnících základní školy, je pro ni stanovena minimální časová dotace 10 h na prvním stupni a 10 h na druhém stupni⁴¹. V odůvodněných případech může být dotace snížena, ale nesmí klesnout pod 2 hodiny týdně. Základní výuka plavání probíhá na 1. stupni základní školy, a to v rozsahu alespoň 40 vyučovacích hodin.

---

⁴⁰ Tamtéž, Kapitola 5.8.2 Tělesná výchova.

⁴¹ Minimální časová dotace znamená počet hodin týdně, který je škola povinna věnovat určité oblasti na daném stupni vzdělávání v součtu všech ročníků. Na druhém stupni je časová dotace společná pro tělesnou výchovu a výchovu ke zdraví.

Povinné plavání bylo zavedeno od školního roku 2017/2018;⁴² regulace jen reagovala na reálný stav, kdy téměř všechny základní školy plaveckou výuku realizovaly. Pouze ve výjimečných případech, zejména pokud pro školu není bazén dostupný kvůli vzdálenosti, lze povinné plavání realizovat v jiném ročníku nebo nerealizovat vůbec.

Pro další stupeň jsem zvolila RVP pro gymnázia⁴³, který se nejvíce blíží všeobecnému vzdělávacímu modelu v rámci středního vzdělávání. Podle RVP (kapitola 3.1) by žáci měli být na střední škole „vybavení klíčovými kompetencemi a všeobecným rozhledem“ a škola by je měla připravovat nejen pro další vzdělávání, ale i pro občanský život.

Cílem vzdělávání v oblasti sportu a tělesné výchovy na tomto stupni je, aby žáci samostatně usilovali o rozvoj své zdatnosti, uměli si vybrat z nabídky sportovních aktivit a zorganizovat si vlastní pohybový režim, připravit se na zátěž a po ní využívat cvičení pro relaxaci, chovali se bezpečně, a to i v neznámém prostředí, uměli poskytnout základní první pomoc, vybrat si výzbroj a výstroj a ošetřovat ji, komunikovat s ostatními a přijmout svou roli v týmu, jednat v duchu fair play. Škola stále respektuje individuální předpoklady žáků, proto se očekává, že žáci budou dosahovat úrovně dovedností v souladu se svými možnostmi.

Gymnaziální učivo v námi zkoumané oblasti obsahuje tyto předepsané kapitoly: (i) turistika a pobyt v přírodě („příprava turistické akce a pobytu v přírodě; orientace v méně přehledné krajině, orientační běh, příprava a likvidace tábořiště“), (ii) plavání, pokud ho škola zařazuje („zdokonalování osvojených plaveckých technik, skoky do vody, branné plavání, dopomoc unavenému plavci, záchrana tonoucího“), (iii) lyžování („běžecké, sjezdové“), snowboarding – ty škola zařazuje podle materiálních podmínek a zájmu žáků. Tělesná výchova musí být součástí učiva každého ročníku s týdenní časovou dotací alespoň 8 h za 4 roky (kapitola 5.7.2, kapitola 7. 1).

II.4.3.4 Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí

Organizace sportů nebo aktivit v přírodě v rámci školy jsou činnosti, které jsou v porovnání s výukou ve třídě rizikovější, proto je zde zásadní řešení bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.

---

⁴² Opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 3. května 2017, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online].

⁴³ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online].

Pro úpravu těchto otázek vydalo MŠMT metodický pokyn;⁴⁴ ten se vztahuje obecně na celý vztah školy a žáka, ale pro tuto práci z něj vybírám části, které jsou významné pro organizaci sportovních a pohybových činností. Závaznost pokynu se omezuje pouze na školy, kde je zřizovatelem MŠMT (čl. 1) a ostatní školy ho nemusí respektovat, nicméně ho mohou v případě zájmu převzít a často to i dělají, protože určité zásady bezpečnosti by měla mít jistě každá škola.

Účast dětí na sportovních a tělovýchovných akcích školy, kam spadají lyžařské kurzy, výuka plavání, cyklovýlety apod., je podmíněná jejich zdravotní způsobilostí. Děti musí doložit zdravotní předpoklady před zahájením takové činnosti a také jsou povinny informovat školu o každé změně, např. o aktuálních zdravotních obtížích. Stejně tak v průběhu takové akce musí děti oznámit, pokud dojde ke změně jejich zdravotního stavu; škola případně zajistí první pomoc nebo ošetření. Pokud dítě potřebnou zdravotní způsobilost nemá, neúčastní se některých aktivit nebo může být uvolněno z celé výuky tělesné výchovy (čl. 5, 6 a 8).

Bezpečnostní zásady při sportu se v první řadě řídí pravidly dané sportovní disciplíny, které jsou také vedené motivem zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ve škole lze tato pravidla přizpůsobit prostředí a lokálním podmínkám. Metodický pokyn dále stanoví některé obecné zásady, podle kterých žáci (i) respektují pokyny učitele, (ii) musí odložit veškeré šperky, hodiny a podobné předměty, které by mohly způsobit zranění a (iii) používají cvičební úbor, obuv a případně výstroj pro daný sport nebo činnost (čl. 11). Škola prostřednictvím pedagogických pracovníků přizpůsobuje náplň výuky věku, zkušenostem a schopnostem žáků, jejich výstroji nebo aktuálním klimatickým podmínkám. Škola také pravidelně provádí odbornou technickou kontrolu veškerého tělocvičného nářadí a ostatního náčiní (čl. 13 a 26).

Kromě výše uvedených obecných požadavků pak metodický pokyn stanoví podmínky pro jednotlivé vybrané sporty a aktivity. Jejich obsah je podrobněji rozveden ve výsledkové části této práce v kapitole V, proto se na tomto místě omezím na jejich stručný výčet. Zvláštní úpravu tedy mají tyto oblasti: výuka plavání (čl. 14), lyžařský výcvik (čl. 15), sportovně turistické kurzy (čl. 16), koupání (čl. 17), bruslení (čl. 18).

---

⁴⁴ Metodický pokyn č. 37 014/2005 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy [online] (dále jen „metodický pokyn“). Tento pokyn nahradil do té doby platný soubor bezpečnostních zásad.

Krátce se zastavím u sportovně turistických kurzů, které sice budou mít různorodou náplň, ale určité prvky jim jsou společné. Povinnosti lze rozdělit podle toho, zda se vztahují na přípravu a období před zahájením kurzu, nebo na činnosti již v jeho průběhu.

Před kurzem musí žáci (i) dostat poučení o vhodné výstroji, kterou škola také zkontroluje, a (ii) dodat prohlášení o svém zdravotním stavu (tedy že jsou zdraví). Během kurzu je potřeba respektovat aktuální podmínky, tedy sledovat počasí a případně mu přizpůsobit aktuální program, zařazovat dostatečné přestávky na odpočinek, přizpůsobovat obsahovou náplň zkušenostem dětí, stavu jejich únavy apod. Každý kurz má na starosti vedoucí, který řídí činnost pedagogických pracovníků. Jemu se musí např. vždy hlásit trasa a plán pro denní program. Samotnou sportovní výuku vede instruktor, pedagogický pracovník nicméně odpovídá za jeho činnost.

Kurzy neprobíhají hromadně, ale ve družstvech, do kterých se děti rozdělují podle své výkonnosti. V jednom družstvu nesmí být více než 15 dětí,⁴⁵ pokud není pro určité činnosti stanoveno jinak, a každé družstvo musí doprovázet jeden pedagogický pracovník. Celkový počet osob pověřených dohledem nad kurzem je 3 osoby pro kurz s počtem do 30 dětí, z toho alespoň jedna osoba musí být pedagogický pracovník.

I při zachování bezpečnostních zásad a přes přijatá opatření může dojít k úrazu dítěte. Řešení, evidenci a odpovědnost za vznik úrazu řeší školský zákon a jeho prováděcí vyhláška,⁴⁶ metodický pokyn pouze ve svém čl. 21–25 upozorňuje na některé související povinnosti.

II.4.3.5 Zákon o pedagogických pracovnících

Posledním analyzovaným právním předpisem je zákon o pedagogických pracovnících.⁴⁷ Pro naše potřeby je významný proto, že stanoví podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků za účelem zvýšení jejich kvalifikace. Toto další vzdělávání probíhá ve vzdělávacích institucích, které pro tento účel drží akreditaci MŠMT.

---

⁴⁵ Jiné počty platí pro děti se zvláštními potřebami, k tomu viz vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

⁴⁶ § 22b písm. c) a § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.

⁴⁷ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

O absolvování daného vzdělávacího programu se vydává osvědčení, jehož platnost je neomezená (§ 24–25).

Tyto vzdělávací programy byly dříve často označovány jako instruktorské (např. instruktor školního lyžování). V současnosti již MŠMT nevydává akreditace, pokud má kurz v názvu „instruktor“. Důvodem je, aby nemohlo dojít k záměně s kurzy podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, které vedou k získání odborné způsobilosti a mají vyšší časovou dotaci.

II.5 VYMEZENÍ SPORTŮ A AKTIVIT V PŘÍRODĚ, ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ

Jak bylo uvedeno v úvodu této práce, jejím obsahem je analýza právní regulace vybraných organizovaných aktivit a sportů v přírodě. Proto je důležité si alespoň v krátkosti definovat, co se pod těmito pojmy skrývá. Sportem je „každá forma tělesné činnosti, která si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů rekreačně nebo v soutěžích všech úrovní, a to individuálně nebo společně.“⁴⁸ Pohybovou aktivitu lze definovat jako „jakýkoli tělesný pohyb spojený se svalovou kontrakcí, která zvyšuje výdej energie nad klidovou úroveň.“⁴⁹ Aktivity v přírodě takovou jednoduchou zákonnou definici nemají; vnímání obsahu tohoto pojmu navíc bývá poměrně individuální, a to i v rámci jednotlivých sportů. Pro jednoho může aktivita v přírodě představovat pohodový odpolední silniční cyklovýlet, pro jiného velice náročný lesní downhill sjezd. Proto se přidržíme vymezení tohoto pojmu u Neumana a kol. (2000, s. 25):

„Okruh činností, které v sobě zahrnují turistiku, sporty v přírodě, hry a různá cvičení. ... K nim radíme především činnosti, které konáme vlastní silou (event. za pomoci speciálního vybavení) a které jsou spjaty se šetrným využíváním přírodního prostředí nebo s překonáváním přírodních překážek.“

Z mého pohledu leží základní rozdíl mezi sportem a jinou pohybovou činností obvykle v cíli takové činnosti. Sport směřuje k soutěži, snaze o dosažení maximálního výkonu, jeho důležitou složkou je trénink. AP se bude spíše spojovat s prožitkem, dobrodružstvím nebo poznáváním, samotný fyzický výkon je prostředkem k dosažení těchto cílů. I přes uvedené

---

⁴⁸ § 2 odst. 1 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.

⁴⁹ Čl. 1.1 Pokynů EU pro pohybovou aktivitu.

obsahové rozdíly v práci zpravidla používám citované pojmy společně; důvodem je fakt, že právní předpisy jejich odlišnosti obvykle neřeší a aplikují se na všechny dotčené činnosti.

II.6 ODŮVODNĚNÍ VÝBĚRU SPORTŮ A AKTIVIT V PŘÍRODĚ

V části V této práce analyzuji pouze vybrané sporty a aktivity v přírodě. Cílem bylo definovat činnosti, (i) se kterými se nejpravděpodobněji v rámci AP setkáváme, (ii) které lze zařadit do sportu pro všechny z důvodu jejich rozšířenosti ve společnosti nebo nenáročnosti na zvláštní vybavení, a (iii) které mohou tvořit i náplň pohybových činností dětí v rámci školy.

Proto jsem zvolila tento soubor aktivit: pěší turistika, vysokohorská turistika a horolezectví, skalní lezení, lezení na umělé stěně, bouldering a slaňování, lyžování a snowboarding, koupání a plavecká výuka, cykloturistika, vodní turistika, orientační běh, lanové překážky, bruslení.

Zvláštní pozornost je věnována organizaci uvedených činností. Organizovaná aktivita je opakem aktivity spontánní; jejím základním znakem je rozdělení členů skupiny na vedoucí a účastníky a lze ji definovat jako „sled cílených a plánovaných aktivit za účelem získání nových dovedností, realizování výkonu či silného prožitku“ (Zakouřil, 2007, s. 35). Na druhou stranu necílím na soutěžní formu těchto činností (snad s výjimkou orientačního běhu, kde je soutěž jeho nedílnou součástí, viz níže) ani na hromadné akce v rozsahu, v jakém vyžadují zvláštní povolení nebo podléhají další regulaci. To je mimo rámec této práce. Právní předpisy nijak nestanoví hranici, od které je určitá akce již „hromadná“, a je na uvážení příslušného povolovacího nebo ohlašovacího orgánu veřejné správy, jak bude akci vnímat. Osobně soudím, že je zapotřebí především aplikovat zdravý úsudek a nevyučovat si správné zásah tam, kde to nutné není (shodně Zakouřil, 2007, s. 59 *in fine*).

II.7 ÚVOD K JEDNOTLIVÝM SPORTŮM A AKTIVITÁM V PŘÍRODĚ

II.7.1 Pěší turistika

Turistiku lze obecně definovat jako „komplex činností spojených s aktivním pohybem a pobytem v přírodě a vyžadujících řadu odborných znalostí a dovedností“ (Neuman a kol., 2000, s. 27). Neuman a kol. (a další autoři s ním, např. Sýkora, 1986) také rozlišuje tři základní složky turistiky – pohybovou, kulturně poznávací a odborně technickou. U turisty je hlavní motivací prožitek, poznávání krajiny, nejde mu o náročnost výstupu. Proto se také

zpravidla pohybuje po cestách nebo schůdným terénem (Kublák, 2012). Turistika má řadu forem, přičemž pěší turistika je z nich nejrozšířenější. Její obliba je logickým důsledkem jednak velice dlouhé tradice této formy přesunu, a zároveň téměř nulových požadavků na vybavení či zvláštní dovednosti.

První organizovaní turisté na našem území se rekrutovali z řad Sokola, nicméně brzy se ukázalo, že Sokol nemůže této činnosti věnovat dostatečnou kapacitu. Proto se společně s dalšími subjekty v r. 1888 podílel na založení Klubu českých turistů (dále jen „KČT“), se kterým je turistika v České republice svázána dodnes a který má v současnosti téměř 40 000 aktivních členů.⁵⁰ KČT od počátku začala budovat síť turistických ubytoven, jeho hlavní přínos pro turistickou veřejnost ovšem spočívá ve vybudování a trvalém udržování sítě značených turistických tras, která je svou propracovaností a pokrytím výjimečná v celé Evropě. Datové podklady k trasám KČT také poskytuje domácímu mapovému portálu Mapy.cz. Pro plánování tras lze ale využít i další zdroje, z těch obecných zmíním např. relativně nový projekt na podporu turistiky Česko jede pod hlavičkou CzechTourism, který nabízí tipy na trasy v konkrétních lokalitách.⁵¹

Výhodou pěší turistiky je, že se dá provozovat prakticky v libovolném prostředí, putováním po pěšinách, cestách a silnicích v lesích, na loukách a v kopcích. Samozřejmě lze postupovat i volným terénem, ale to bych u organizované akce nedoporučila, protože ve skupině má terén horší prostupnost a zvyšuje se riziko pádu nebo úrazu.

Zvláštní formou pěší turistiky je zimní turistika, která vyžaduje dodatečné vybavení v podobě lyží (běžky, skialpy) nebo sněžnic. Základem pohybu je zde chůze nebo běh na lyžích (Sýkora, 1986). Zimní turistika těží z krásy zimní horské krajiny, nicméně oproti letní turistice je náročnější s ohledem na horské prostředí, vnější teplotní podmínky a odpolední rychlý nástup tmy. Proto je nutné zimní túru nikdy nepodceňovat.

II.7.2 Vysokohorská turistika a horolezectví

Vysokohorská turistika (dále jen „VHT“) je dalším druhem turistiky. Můžeme ji charakterizovat jako turistiku ve vysokohorském prostředí nad přirozeným pásmem lesa a pod hranicí sněžné čáry; nadmořská výška přitom není určující. Technická obtížnost

---

⁵⁰ Klub českých turistů. *Historie KČT* [online].

⁵¹ CzechTourism. *Česko jede* [online].

nepřesahuje III. stupeň stupnice Mezinárodní alpinistické federace (dále jen „UIAA“), často se pohybuje maximálně do II. stupně UIAA. VHT je hraniční disciplínou mezi pěší turistikou a horolezectvím. Má něco z obojího; ve srovnání s pěší turistikou vyžaduje dobrou tělesnou kondici a specifické odborné znalosti a dovednosti (Neuman a kol., 2000), „k překonání obtížnějších úseků se v ní používá horolezecká technika a k zajištění bezpečnosti je používána horolezecká výzbroj.“⁵² Z historického pohledu ale jde vlastně o původní formu horolezectví, protože první horské výstupy, které položily základy horolezectví, byly podnikány přesně tím způsobem, který dnes označujeme za VHT a pro které se v alpských zemích vžil pojem „alpinismus“. Zvláštní kategorií VHT jsou zajištěné cesty (via ferrata, klettersteig), tedy cesty ve skalním lezeckém terénu zajištěné fixními ocelovými lany, řetězy, žebříky, kramlemi a čepy, ve kterých se při postupu používá zvláštní druh samojištění.

Horolezectví se od svých počátků posunulo mnohem víc k lezení a do kolmých stěn (Kublák, 2012) a od turistiky ho navíc odlišuje přítomnost sportovního výkonu. Neuman a kol. (2000) ho popisuje jako „pohybovou činnost ve stále se měnících podmínkách, kde lezec překonává gravitaci i pocit strachu.“ Cílem horolezectví je dosažení vrcholu hory a stejně jako v minulosti je i dnes spojeno s řadou dalších oborů – glaciologie, klimatologie, horská medicína a další (Baláš a kol., 2013). Horolezectví také na rozdíl od VHT vyžaduje mnohem víc vybavení, včetně bot, úvazků, lan, karabin, jisticích pomůcek, ochranné přilby atd.

Za zastřešující organizaci pro vysokohorskou turistiku lze považovat KČT, horolezectví je v gesci Českého horolezeckého svazu (dále jen „ČHS“). ČHS působí na našem území od r. 1990, ale navazuje na tradici svých předchůdců, z nichž první byl založen již v r. 1897. Ke konci roku 2018 sdružoval ČHS více než 23 000 členů.⁵³

II.7.3 Skalní lezení, lezení na umělé stěně, bouldering, slaňování

Z tradičního horolezectví se vyvinuly jednotlivé lezecké disciplíny. Zatímco cílem horolezectví, jak tento pojem dnes chápeme, je výstup na vrchol bez omezení techniky nebo způsobu, odvozené disciplíny kladou důraz na „samotný lezecký pohyb a lezeckou cestu“ (Baláš a kol., 2013). Skalní lezení je tedy horolezectví podobné, ale má sportovnější charakter

---

⁵² Klub českých turistů. *Vysokohorská turistika* [online].

⁵³ Český horolezecký svaz. *Zápis z valné hromady ČHS 2019* [online].

a pro hodnotu takového výkonu pro lezce je velmi důležitý způsob překonání cesty (volně, RP, top rope aj.).

Další disciplínou je bouldering, který ve své původní podobě představoval přelézání velkých kamenů nebo balvanů. Dnes se jeho obsah mírně posunul, ale stále jde o nezajištěné lezení v malé výšce, ze které lze bezpečně seskočit na zem (Neuman a kol., 2000). Provozuje se v přírodních terénech i na umělých stěnách, a právě díky jejich rozšíření zažívá bouldering velkou vlnu popularity. Výstavba umělých stěn podpořila nárůst oblíbenosti i u lezení na laně, zejména u těch jedinců, kteří mají skály daleko nebo by si na ně netroufli. Vždy se leze po zajištěných cestách, riziko je maximálně eliminováno a výhodou je i možnost lezení za každého počasí.

Poslední související činností je slaňování. Primárně je součástí lezení na laně, protože se využívá jako způsob sestupu náročným terénem tam, kde z vrcholu lezecké cesty nebo hory neexistuje pěší sestupová trasa. Samostatně lze slaňování řadit do rekreačních aktivit, kde si získalo značnou popularitu. Je to pravděpodobně díky tomu, že ho snadno zvládne i začátečník, přitom v sobě nese určitou dávku dobrodružství i nutnost překonání strachu.

Institucionální zastřešení všech lezeckých forem zajišťuje ČHS, viz výše. Jedním z úkolů ČHS je údržba skalních oblastí, což zahrnuje kontrolu a údržbu fixního lezení, ale i jednání s orgány ochrany přírody. Velká část lezeckých oblastí v ČR se totiž nachází ve zvláště chráněných územích a lezení zde podléhá povolení orgánu ochrany přírody a jím stanoveným podmínkám. Pro zajištění bezpečnosti a ochranu skal vydal ČHS pravidla lezení (viz kapitola V.3).

II.7.4 Lyžování a snowboarding

Alpské lyžařské disciplíny, běžecké lyžování a snowboarding jsou zimní sporty provozované na sněhu. Jejich charakteristikou je, že všechny tyto sporty probíhají za proměnlivých vnějších podmínek, pokud jde o „kvalitu sněhu, charakter terénu i počasí“ (Matošková a kol., 2016). Pro zjednodušení v této práci pro ně používám společný pojem lyžování. Samozřejmě existují i další sporty, které lyžování v určité formě obsahují, např. biatlon nebo severská kombinace, ale ty jsou mimo rámec této práce.

Počátky lyžování se datují do začátku 19. století v Norsku. K nám se lyžování rozšířilo poměrně rychle; hodně se jezdilo v Krkonoších, ale jeho nejvýraznějším propagátorem byl, stejně jako u řady jiných sportů, Josef Rössler Ořovský.

Už v r. 1903 byl založen Svaz lyžařů Království českého, jehož přímým nástupcem je dnešní Svaz lyžařů České republiky (dále jen „SLČR“). SLČR řídí celou řadu lyžařských sportů, od akrobatického lyžování, přes alpské disciplíny a běh na lyžích ke skokům na lyžích nebo snowboardingu. Jeho sekce Základního lyžování se zabývá propagací nezávodních forem lyžování, tedy lyžování jako sportovně-rekreační aktivity. Aktuálně SLČR sdružuje téměř 20 000 členů a uvádí, že se u nás lyžování věnuje přes 2 mil. osob z řad veřejnosti.⁵⁴

II.7.5 Koupání a plavecká výuka

Koupání a plavecká výuka jsou dvě odlišné formy téže pohybové aktivity. Zatímco u koupání jde primárně o prožitek a rekreaci, plavecká výuka se zabývá nácvikem plaveckých dovedností.

První českou učebnici plavání napsal už v druhé polovině 19. století J. Veselý. Jeho kniha s názvem *Nauka o plování* reagovala na trend vznikajících veřejných plováren a obsahovala popis základní plavecké výuky s řadou ilustrací. V současnosti učíme děti plavat už v poměrně v raném věku. K tomu Čechovská a Miler (2001) uvádějí, že (i) se menší děti cítí ve vodním prostředí dobře a mají k němu pozitivní přístup, (ii) umět plavat je důležité pro každého z hlediska jeho osobní bezpečnosti a (iii) vodní prostředí nám umožňuje šetrně a bezpečně provádět různé další pohybové aktivity. I proto je plavání zařazeno do povinné školní výuky dětí.

Plavecké organizace u nás mají stoletou historii, Československý amatérský plavecký svaz byl založen v r. 1919. Dnes je plavání zastřešeno Českým svazem plaveckých sportů, který zahrnuje celou skupinu sportů. Kromě plavání sem spadá i dálkové plavání, synchronizované plavání a skoky do vody. Další sporty, které v nějaké formě vyžadují plaveckou dovednost, jsou pak zastřešeny individuálně, např. vodní pólo, podvodní rugby nebo potápění.

---

⁵⁴ Svaz lyžařů České republiky [online].

II.7.6 Cykloturistika

Cykloturistiku od ostatních forem turistiky odlišuje skutečnost, že k pohybu využívá jízdní kolo. Tím se tato aktivita stává průsečíkem turistiky a cyklistiky a v různém individuálním pojetí se může blížit k jednomu nebo druhému břehu. KČT uvádí, že cykloturistika je také druhou nejrozšířenější formou přesunu.⁵⁵ Její význam potvrzuje i Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky (dále jen „Cyklostrategie“), podle níž mají „cyklistická doprava a cykloturistika pozitivní vliv nejen na dopravní situaci a dopravní obsluhu území, ale současně snižují dopady na životní prostředí, zlepšují zdraví a kvalitu života obyvatel ČR a zároveň přináší ekonomický rozvoj regionům.“⁵⁶

Cyklistika jako taková má bohatou historii. První předchůdci dnešních kol byli sestrojeni již na začátku 19. století, cyklistika byla součástí prvních olympijských her a historie slavných silničních závodů se začala psát už na začátku 20. století (Tour de France se jezdí od r. 1903, Giro d'Italia od r. 1909). Organizovaná cykloturistika je v porovnání s individuální méně častá, nicméně například školní výlety jsou její typickým příkladem. Z pohledu institucionálního zastřešení tato pohybová činnost spadá pod KČT, který má svou sekci cykloturistiky.⁵⁷

Prostředí pro provozování cykloturistiky se blíží pěší turistice; rozdíl je v tom, že pro jízdu na kole se s výjimkou horských kol upřednostňuje zpevněný povrch, širší cesty a méně prudké stoupání nebo klesání. Nejčastěji to tedy jsou různé cesty, silnice nebo zvláštní cyklostezky. Při porovnání s ostatními zeměmi EU je zřejmé, že investice do cyklistické dopravy a cykloturistiky v ČR nedosahují potřebné úrovně. Tomu odpovídá nedostatečná síť bezpečných cest pro cyklisty, kteří musejí často putovat po silnicích v běžném provozu. Odpovědí na tento problém snad bude Cyklostrategie, která usiluje o „aktivní cílevědomou dopravní politiku“.⁵⁸

I přes výše uvedené výhrady je v ČR přibližně 44 000 km značených cyklotras. Pro tyto trasy se používá specifické cyklistické značení, a to silniční a terénní. Silniční značení převažuje,

---

⁵⁵ Klub českých turistů. *Cykloturistika* [online].

⁵⁶ Databáze strategií. *Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky pro léta 2013–2020*. Schváleno usnesením vlády č. 382 ze dne 22. května 2013 [online].

⁵⁷ Zatímco Český svaz cyklistiky se zaměřuje na soutěžní cyklistiku.

⁵⁸ *Cyklostrategie*, s. 5.

terénní značení se používá zejména v horských oblastech nebo na špatně přístupných místech, která jsou vhodná právě pouze pro horská kola.

II.7.7 Vodní turistika

Poslední formou turistiky, kterou se v této práci zabývám, je vodní turistika. Jedná se o formu pohybu spjatou s vodním prostředím, která má výrazný rekreační efekt a je velmi dobře dostupná (Bílý a kol., 2000). Zvláštním druhem vodní turistiky je putování na jezerech nebo v příbřežním mořském pásmu, ale u nás převažuje tradiční forma putování na vodních tocích. Mezi dlouhodobě nejoblíbenější řeky u nás se řadí Vltava, Sázava, Ohře, Otava, Berounka, Lužnice a Morava, ale splouvá se řada dalších řek.

Vodní toky lze rozčlenit podle obtížnosti. Tu ovlivňuje spád řeky, průtok vody a charakter koryta řeky. U nás se používá tzv. alpské hodnocení, které dělí vodní toky do kategorií ZW pro stojaté vody, klidné vody a mírně proudící vody, a následně kategorie WW I až WW VI od lehké vody po vodu na hranici sjízdnosti. Vzhledem k morfologii české kotliny většina splouvaných řek za běžného stavu dosahuje maximálně obtížnosti WW II, tedy mírně těžké vody, která zároveň představuje hranici sjízdnosti s pevnou otevřenou lodí.

U počátků historie vodáctví u nás stál opět Josef Rössler Ořovský. O další rozvoj se postaralo skautské hnutí a rostoucí obliba trampingu. Poslední vlnu popularity vodáctví s sebou přinesla normalizace, kdy oddíly i neformální party vodáků s oblibou trávil čas na řece, protože pobyt na vodě byl vnímán jako možnost krátkodobého úniku od systému a užívání si relativní svobody.⁵⁹

Vodní turistika je dnes v ČR zastřešena několika organizacemi s prolínající se působností. Český svaz kanoistů (dále jen „ČSK“) je nástupcem Svazu kanoistů království českého založeného v r. 1913, pokrývá velkou řadu sportů na vodě a má i sekci vodní turistiky. Dalšími subjekty jsou Svaz vodáků České republiky a KČT, který sekci vodní turistiky obnovil v r. 2018. V červnu 2019 stály všechny uvedené organizace u zrodu Asociace vodní turistiky a sportu, spolku založeného s cílem vytvořit subjekt, který bude zastupovat zájmy

---

⁵⁹ Povoda. *Krátká historie vodáctví v Čechách* [online].

vodáků na úrovni legislativní a v rámci místních vodoprávních řízení. Aktuálně se udává počet 800 000 vodáků, kteří ročně splují některou z tuzemských řek.⁶⁰

II.7.8 Orientační běh

Orientace je významnou součástí řady sportů i AP. Specificky ji využívá především orientační běh (dále také „OB“), tedy „sportovní disciplína založená na zvládnutí kombinace dovedností přesné a rychlé orientace a pohybu v terénu“ (Baláš a kol., 2013, shodně také Sýkora, 1986). Svou povahou se poněkud liší od ostatních aktivit diskutovaných v této práci, protože pro svou realizaci vyžaduje postavení trati a přípravu mapy příslušné oblasti. S tím logicky souvisí i skutečnost, že tento sport má převážně soutěžní formu. To ale neznamená, že by nebyl přístupný široké veřejnosti. Snad všechny pořádané závody mají vypsanou kategorii Trénink nebo Příchozí, která má kratší trať a může se do ní přihlásit kdokoli.

Mezi orientačními sporty, které mají za cíl v co nejkratším možném čase absolvovat v mapě vyznačenou trať, je OB nejrozšířenější (Baláš a kol., 2013). Není ale jediný, existuje i lyžařský orientační běh, orientační závody na horských kolech nebo Trail-O. Tyto disciplíny zastřešuje Český svaz orientačních sportů. Zvláštní kategorii tvoří rogaining a horský orientační běh, které se sdružují ve vlastní organizaci, České asociaci rogainingu a horského orientačního běhu.

Pro OB je zapotřebí mít veřejně přístupný prostor, pokud možno členitý, který je nutné namapovat. Většinou se jedná o les, ale pořádají se OB i v městské zástavbě, nejčastěji v městských parcích. Technologický vývoj v posledních desetiletích napomohl rozvoji orientačního běhu. Stále je zapotřebí mít mapu, buzolu a označovat kontroly. Příprava je nicméně jednodušší díky speciálnímu softwaru pro tvorbu map a stavbu tratí, zrychlení přinesl systém pro elektronické ražení kontrol a pomocí GPS je možné sledovat jednotlivé závodníky na trati v reálném čase.

II.7.9 Lanové překážky

Překonávání lanových překážek lze řadit mezi cvičení v přírodě. Staví na bohaté historii, od přípravy vojáků v armádách, přes tělovýchovné systémy, jako byli filantropisté nebo turnéři,

---

⁶⁰ *Asociace vodní turistiky a sportu* [online].

až po moderní hnutí typu Outward Bound. Lanové překážky jsou jednou z AP, které se provozují ve výrazně upraveném prostředí, stejně jako např. lezení na umělé stěně nebo kanoistika v kanále na divokou vodu (Baláš a kol., 2013).

Lanové překážky jsou „stavby z lan a dalších pomůcek“ (Hanuš a Hrkal, 1999). Rozlišujeme mobilní, vybudované mezi stromy na časově omezenou dobu, a stálé v podobě lanových center, kterých je v České republice téměř 70. Překážky samotné dělíme do základních kategorií na nízké, střední a vysoké. Zatímco na nízkých překážkách půjde především o nácvik pohybové obratnosti nebo spolupráce v relativně malé výšce nad zemí, u vysokých překážek se přidává rozvoj odvahy a překonání subjektivního pocitu nebezpečí (Hanuš a Hrkal, 1999). Vždy je však přítomen prvek dobrodružství. Překážky mohou být postaveny jednotlivě nebo jako součást dráhy, která postupuje v jedné linii nebo se větví podobně jako pavučina. Obvykle jsou určeny jednotlivcům, ale existují i kooperativní překážky, jejichž překonání vyžaduje spolupráci více účastníků.

II.7.10 Bruslení

Bruslení je „pohybová činnost, při které dochází k pohybu po hladkém povrchu pomocí bruslí“ (Dvořáková a Engelthalerová, 2017). Má dvě velmi odlišné formy vzhledem k tomu, že se jedná o letní sport provozovaný na kolečkových bruslích a o zimní sport provozovaný na ledu. Bruslení je u nás poměrně oblíbené a rozšířené, a to jako zážitková aktivita i ve formě výuky pohybových základů.

Různé formy klouzání a bruslení na ledě se datují již do dob prehistorických, v té době ještě na kostěných bruslích, u kterých se k pohybu využíval odraz z holí. U nás přišla výrazná vlna popularity v 16. století, kdy bruslení provozovala jako zábavu nejprve šlechta a později všechny společenské vrstvy. Bruslení je také spojené se jménem Josefa Rösslera Ořovského, který je hojně propagoval. První kluby byly zakládány v 2. polovině 19. století, Lední klub v Praze vznikl v r. 1868 (Dvořáková a Engelthalerová, 2017). Letní bruslení se u nás začalo rozvíjet na konci 20. století s větším rozšířením kolečkových bruslí. Brzy si získalo popularitu jako volnočasová aktivita, ale je to samozřejmě i samostatná sportovní disciplína, která si vytváří vlastní subkategorie (U rampa apod.).

Bruslení má zvláštní postavení v tom, že tvoří pohybový rámec v rámci komplexního sportovního výkonu v dalších sportech (krasobruslení, rychlobruslení, hokej). Proto také

nemá bruslení jednotné institucionální zastřešení a samostatně vedle sebe působí Český svaz ledního hokeje, Český svaz rychlobruslení, Český krasobruslařský svaz a Český svaz kolečkového bruslení.

Pro zimní bruslení je zapotřebí ledová plocha, ať už uměle vytvořená (zimní stadion) nebo přírodní (zamrzlý rybník, řeka nebo přehrada). Volba prostředí přitom často závisí na možnostech v dané obci. Města využívají převážně zimní stadiony, na druhou stranu menší obce nestaví stadiony, ale častěji mohou využívat zamrzající koryta řek nebo rybníky. Bruslení na kolečkových bruslích vyžaduje tvrdý, hladký povrch, protože nerovnosti se na bruslích kvůli velikosti koleček překonávají špatně. Bruslaři tedy budou dávat přednost asfaltu nebo betonu, velmi oblíbené jsou cyklostezky, které splňují výše uvedené podmínky a umožňují jízdu bez silničního provozu.

II.8 SHRNUTÍ TEORETICKÝCH VÝCHODISEK

Analýza právního řádu České republiky a jednotlivých předpisů ukazuje, že orientace v právním prostředí upravujícím organizaci sportů a aktivit v přírodě je pro laika velmi složitá. Identifikovala jsem více než dvě desítky právních předpisů, které tuto oblast pokrývají, a jak vysvětlím dále, existuje ještě další velký soubor nezávazných pravidel a doporučení, která působí silou přesvědčivosti. Mým cílem bylo v analyzovaných předpisech vyhledat a zaznamenat nejdůležitější pravidla, která by měl organizátor programů v přírodě znát.

Předpisům upravujícím provozování sportů a AP ve školách jsem vyhradila samostatnou kapitolu. Zde je situace přehlednější, ale za cenu velmi přísné regulace, která řídí téměř každou stránku organizace pohybové aktivity.

Následující kapitolu teoretické části jsem věnovala představení sportů a AP, u kterých jsem zkoumala pravidla na ně dopadající. Při jejich výběru se ukázalo, že zařazení určité aktivity do tohoto souboru bude velmi záležet na individuálním pojetí. Kritéria výběru uvedená v kapitole II.6 lze hodnotit různě; z určitého pohledu je k diskuzi, zda lze horolezectví reálně provozovat i ve školním prostředí, zda cyklovýlet na elektrokole lze ještě řadit do činností prováděných vlastní silou nebo zda by si podobnou pozornost nezasloužil například surfing a jeho odvozené disciplíny.

III. CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

Cílem práce je analýza právního prostředí, které se vztahuje na organizování a vedení programů v přírodě. Za tímto účelem jsem zvolila následující úkoly:

- popsat vývoj právního řádu a regulace sportu v ČR v posledních 30 letech,
- představit východiska regulace na evropské úrovni,
- analyzovat jednotlivé předpisy, které se na danou oblast vztahují,
- popsat podmínky, jejichž splnění je nezbytné pro organizování vybraného sportu nebo aktivity v přírodě.

IV. METODIKA PRÁCE

Zvolené téma práce si vyžádalo deskriptivně-analytický přístup, ve kterém jsem jako hlavní zdroj informací využila obsahovou analýzu dokumentů. Vždy jsem se snažila dohledávat primární zdroje informací, v případě online zdrojů oficiální internetové stránky institucí veřejné správy a sportovních organizací. Analyzované dokumenty byly několika druhů:

- smlouvy a úřední dokumenty Evropské unie z úřední databáze předpisů EU, ze stránek institucí EU nebo příslušného ministerstva České republiky,
- prameny práva ČR, získané z databáze ASPI, z přehledu sněmovních tisků na stránkách Poslanecké sněmovny České republiky a z databáze rozhodnutí Nejvyššího soudu,
- metodické materiály ze stránek MŠMT a dalších orgánů veřejné správy,
- obecné informace o právu z odborné literatury,
- informace o konkrétních sportech a aktivitách v přírodě z oficiálních stránek zastřešujících organizací a z odborné literatury.

Vzhledem ke své povaze byly všechny dokumenty obsahující právní regulaci veřejně dostupné, čerpala jsem zejména z online zdrojů. Uvedenou analýzu jsem doplnila o konzultaci otázek týkajících se konkrétních oblastí regulace a sportovních odvětví s odborníky. Byli jimi: Mgr. Jindřiška Naušová, MŠMT (další vzdělávání pedagogických pracovníků), Mgr. Jan Trnka, MŠMT (systém akreditací ve sportu), Dana Kokešová, živnostenský odbor úřadu městské části Praha 9 (živnostenská oprávnění), Mgr. Radka Bačáková, Ph.D., Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy (vodní turistika a systém získávání kvalifikací), doc. PhDr. Petr Šťastný Ph.D., Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy (bruslení), Kristýna Šmídová, ČHS (lezecké disciplíny), Božena Valentová, ČHS (lezecké disciplíny), Petr Pola, KČT (VHT, metodika vzdělávání v KČT), Zdeněk Cabalka, KČT (pěší turistika), Mgr. Jana Mančalová, MŠMT (plavání), Mrg. Naďa Eretová, Wolters Kluwer (školství). Všem bych velice ráda poděkovala za vstřícnost, s jakou mi poskytli informace.

Dalším krokem bylo systematické zpracování zdrojů s ohledem na cíle práce. Pro přehlednost jsem jako přílohu této práce doplnila tabulku shrnující shromážděné informace.

V. VÝSLEDKY

V.1 PĚŠÍ TURISTIKA

Kvalifikace pro vedení turistických akcí

Pro vedení turistických akcí lze získat kvalifikaci (i) instruktora pobytu v přírodě, (ii) instruktora skialpinismu, (iii) kvalifikaci KČT a (iv) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.

KČT využívá vlastní vzdělávací systém, který má dvě kvalifikační úrovně: (i) vedoucí turistiky zahrnující obecné oprávnění pro vedení všech turistických akcí a (ii) cvičitel pěší/lyžařské turistiky, který připravuje a vede náročnější akce. Získané oprávnění slouží pro vedení túr pro členy KČT v terénu, kde je značená trasa nebo viditelná cesta. Na jeho základě nelze získat živnostenské oprávnění. Platnost kvalifikace je trvalá.

Pedagogickým pracovníkům je určen kurz školní turistiky, který pořádají zařízení akreditovaná MŠMT. Jeho časová dotace se pohybuje v rozmezí 50–60 hodin a často se zaměřuje na specifickou oblast – skialpinismus, zimní turistiku apod. Dokladem o absolvování kurzu je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících, které opravňuje k vedení školní turistické akce.

Obecně stanovené povinnosti v pěší turistice

Na pěší turistiku se vztahují obecné předpisy o ochraně přírody, pohybu na pozemních komunikacích nebo pohybu v lese (viz kapitola II.4.1). Přiměřeně na ni lze také aplikovat doporučení vydávaná pro jiné sporty a pohybové aktivity.⁶¹

Zvláštní pravidla se uplatní zejména u zimní turistiky. Příkladem může být skialpinismus, tedy sport, který se pohybuje na pomezí turistiky, VHT a lyžování v závislosti na zvolené formě a prostředí. Pro jeho extrémní formu vydala Horská služba (dále jen „HS“) sadu

---

⁶¹ Např. Horská služba. *Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu* [online].

doporučení, která zní: (i) nejezdit do terénu sám, (ii) uzpůsobit túru počasí a lavinovému nebezpečí, (iii) nosit lavinovou výbavu, (iv) vyhýbat se místům s hlubokým sněhem po výrazném sněžení, (v) jezdit v terénu, jen pokud máme nacvičenou záchranu, (vi) použít airbag, ale nespoléhat jen na něj, (vii) udržovat bezpečnou vzdálenost od ostatních, (viii) vyhýbat se sněhovým převějím, (ix) používat pro sjezd a výstup stejnou trasu, abychom se s ní seznámili, (x) neriskovat, umět včas odejít ze svahu.⁶²

Specifika vedení školního kurzu

Turistika je součástí učiva základní škol i gymnázií, a to v poměrně širokém rozsahu; kromě přesunů v terénu zahrnuje např. i táboření, ochranu přírody, přežití v přírodě nebo orientaci v krajině. Turistické akce budou zpravidla spadat pod čl. 16 Metodického pokynu. Uplatní se obecná pravidla pro kurzy, tedy povinnost poučit žáky o řádné výstroji a zkontrolovat ji, to bude důležité např. u akce spojené s tábořením. Družstva o max. 15 žácích musí doprovázet vždy alespoň jeden pedagogický pracovník. Velice důležité bude plánování trasy; plán musí počítat např. s tím, že skupina má střední přesunovou rychlost okolo 3–4 km/h, která ale v náročnějším terénu nebo při větším počtu zastávek klesne až na 2,5 km/h.

V.2 VYSOKOHORSKÁ TURISTIKA A HOROLEZECTVÍ

Kvalifikace pro vedení horolezeckých akcí a akcí VHT

Pro vedení horolezeckých a vysokohorských akcí lze získat kvalifikaci (i) horského vůdce, (ii) horského průvodce, (iii) kvalifikaci KČT, (iv) kvalifikaci ČHS a (v) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurzy pro horské vůdce a horské průvodce poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou. Zkoušku provádí autorizovaná osoba, kterou může být i držitel akreditace; o zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti. Pro získání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Průvodcovská činnost horská umožňující vedení v horském terénu v rozsahu podle náplně kurzu (k rozdílu mezi průvodci a horskými vůdci viz kapitola II.4.1.7) se dále vyžadují 4 roky praxe v oboru.

---

⁶² Horská služba. *Deset zlatých pravidel pro pohyb ve volném terénu* [online].

Horské vůdce sdružuje Česká asociace horských vůdců, která zajišťuje i jejich vzdělávání. Kurz pro získání mezinárodní licence horského vůdce zahrnuje více než 100 dní výuky. Horské průvodce školí mimo jiné Český spolek horských průvodců, jehož kurz má časovou dotaci 400/600 h v závislosti na tom, zda průvodce získá národní nebo mezinárodní licenci.

KČT využívá vlastní vzdělávací systém, který má tyto kvalifikační úrovně: (i) vedoucí VHT pro vedení v neledovcových vysokohorských terénech v letním období do I. stupně UIAA, vedení na zajištěných cestách do II. stupně a výcvik na cvičných skalách a stěnách, (ii) cvičitel VHT, který je navíc oprávněn vést v lehkém ledovcovém a firmovém terénu bez rozdílu ročního období do II. stupně UIAA, na zajištěných cestách a na skialpinistických túrách v neledovcových terénech, a (iii) vůdce VHT, který je navíc oprávněn vést ve všech terénech VHT včetně ledovcových a firmových, a na skialpinistických túrách v ledovcovém terénu. Získané oprávnění slouží pro vedení túr pro členy KČT; na jeho základě nelze získat živnostenské oprávnění. Platnost kvalifikace je trvalá. ČHS má také interní systém vzdělávání, včetně instruktora horolezectví. K tomu podrobněji viz komplexní výklad v kapitole V.3.

V rámci rešerše jsem nenarazila na specifický kurz horské turistiky pro pedagogické pracovníky, nicméně nelze vyloučit jeho uspořádání. V takovém případě lze očekávat, že půjde o kurz pořádaný zařízením akreditovaným MŠMT s časovou dotací okolo 50 hodin. Dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících.

Obecně stanovené povinnosti v horolezectví a VHT

Horské prostředí je charakteristické specifickými riziky a tím, že se často pohybujeme ve zvláště chráněných územích, kde platí řada omezení z důvodu ochrany přírody (viz kapitola II.4.1.5).

Základní bezpečnostní pravidlo pro pohyb v horách je, že životaschopná skupina jsou tři lidé. Další inspiraci lze nalézt u HS, která vydala následující sadu doporučení pro pohyb v horách: (i) pečlivě plánovat trasu, (ii) informovat se o počasí, sněhové a lavinové situaci, (iii) předat informace o plánované trase před odchodem na túru, (iv) používat mapu a turistické značení, (v) znát výstražné cedule, (vi) nepohybovat se mimo značené cesty, (vii) poskytnout první

pomoc, (viii) znát kontakty na HS, (ix) znát zásady chování při bloudění, zřícení v exponovaném terénu, pádu laviny, (x) nepodceňovat hory.⁶³

Specifika vedení školního kurzu

Horolezectví a VHT jsou sporty, které jsou pro potřeby školní výuky poměrně náročné časově, na výkonnost účastníků i na zajištění bezpečnosti. Přesto Metodický pokyn obsahuje i pravidla pro pořádání kurzu, jehož náplní bude horská turistika. Na kurz se vztahují obecné podmínky uvedené v čl. 16 s těmito specifiky: do hor je nezbytné mít vhodnou obuv chránící kotník, kterou musí škola ověřit v rámci kontroly výstroje. Rozdělení do družstev je nezbytné, protože velká skupina by byla v horském terénu příliš pomalá a neobratná. V družstvu může být nejvýše 15 žáků a každé musí doprovázet alespoň dvě zletilé osoby. Povinnost sledování předpovědi a vývoje počasí, respektování značení a pokynů Horské služby a přizpůsobení túry aktuálnímu stavu žáků je v horách zásadní, stejně jako informování vedoucího kurzu o trase a očekávané době návratu. Žáci musí být také seznámeni s nebezpečím, které v horách hrozí.

V.3 SKALNÍ LEZENÍ, LEZENÍ NA UMĚLÉ STĚNĚ, BOULDERING, SLAŇOVÁNÍ

Kvalifikace pro vedení lezeckých akcí

Pro lezeckou výuku lze získat kvalifikaci (i) instruktora skalního lezení/lezení na umělých stěnách, (ii) instruktora ČHS a (iii) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb. Jedním z akreditovaných zařízení pro lezení na umělých stěnách je například ČHS.

ČHS také využívá vlastní systém vzdělávání instruktorů v dalších kategoriích, tedy (i) sportovní lezení, pro lezení na umělých cestách a jednodélkových sportovních cestách na skalách, (ii) skalní lezení, které dále zahrnuje tradiční pískovcové lezení a vícedélkové lezení, a (iii) horolezectví, které dále zahrnuje lezení v horách, zimní a ledovcové lezení. Na základě absolvování kurzu ČHS vydává průkaz instruktora s platností 5 let. Kurzy jsou certifikované

---

⁶³ Horská služba. *Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu* [online].

UIAA, ale slouží pouze pro potřeby vedení členů ČHS. Na jejich základě nelze získat živnostenské oprávnění.

V případě kurzů pro pedagogické pracovníky se nejčastěji setkáme s kurzem základů lezení na umělé stěně nebo skalního lezení. Nejčastěji ho využijí např. školy, v jejichž tělocvičně je vybudovaná lezecká stěna. Kurz nemá stanovenou pevnou časovou dotaci, akreditaci MŠMT získal i kurz v rozsahu 12 hodin. Dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících. Kurz skalního lezení obsahuje i slaňování, proto ho lze využít i pro akce, kde je slaňování zařazeno jako zážitková aktivita.

Obecně stanovené povinnosti v lezení

Pro lezení nebo bouldering na skalách není stanovena povinnost být členem ČHS. Členství je spíše etickou otázkou, neboť svaz z členských příspěvků hradí údržbu skal pro všechny. Omezení nebo podmínky tak platí pouze v případech, kdy se skály nacházejí ve zvláště chráněném území. Lezení na skalách u nás upravují pravidla, které vydává ČHS. Původní soubor pravidel pro jednotlivé skalní oblasti byl zjednodušen na tři sady, tedy pravidla pro pískovcové skalní oblasti, Jizerské hory a ostatní skalní oblasti ČR.⁶⁴ Tato pravidla stanoví omezení za účelem ochrany přírody, zákaz lezení na mokré nebo vlhké skále v některých oblastech, zákaz poškozování skal např. nevhodnými jisticími prostředky, špatnou manipulací s lanem apod., popis dovolených jisticích prostředků, podmínky pro prvovýstupy a umístování fixních jištění, tvorbu nových lezeckých tras nebo použití magnézia. Pravidla jsou závazná pouze pro členy ČHS, ale měla by působit všeobecně jako určitý morální kodex, který zároveň uchovává tradici lezení v ČR.

Dále lze doporučit dodržování bezpečnostních pravidel pro chování na stěnách a v lezeckých oblastech, také z dílny ČHS.⁶⁵ Ani tato pravidla nemají obecnou závaznost, nicméně obsahují logický souhrn zásad chování, které mají zajistit maximální bezpečnost při lezení. Spadá sem doporučení absolvovat výuku základů lezení a jištění, před lezením se rozvíčovat, nenosit šperky a další předměty, které mohou způsobit poranění, používat ochrannou přilbu a schválený materiál, nikdy nepoužívat poškozené vybavení, provádět partnerskou kontrolu,

---

⁶⁴ Český horolezecký svaz. *Pravidla lezení v pískovcových skalních oblastech v Čechách. Pravidla lezení v oblasti Jizerské hory. Pravidla lezení ve skalních oblastech České republiky* [online].

⁶⁵ Český horolezecký svaz. *Základní bezpečnostní pravidla pro chování na stěnách a v lezeckých oblastech* [online].

věnovat náležitou pozornost jištění, nepohybovat se v místě možného pádu lezce, věnovat pozornost bezpečnosti při slanění, seznámit se s pravidly pro ochranu přírody a hlásit případná poškození jištění na skalách.

Specifika vedení školního kurzu

Jak jsem uvedla výše, školy často vnímají lezecké disciplíny jako rizikovou aktivitu, které zařazují do výuky jen zřídka. RVP s nimi nicméně obecně počítá, lze je podřadit pod „(moderní a) netradiční pohybové činnosti“, které mohou tvořit součást učiva pro základní školy a gymnázia, pokud k tomu má škola podmínky a žáci o ně projeví zájem.⁶⁶ Případné zařazení těchto aktivit do výuky podléhá schválení ředitele školy.

Metodický pokyn ve svém čl. 16 výslovně uvádí horolezecký výcvik. Považuji to však za terminologickou chybu zákonodárce a předpokládám, že uvažoval spíše sportovní lezení nebo lezení na umělé stěně. Předpis jasně stanoví, že odbornou část výcviku vede instruktor – člen ČHS. Protože pedagogický pracovník odpovídá za jeho činnost, měl by si ověřit, že výcvik bude realizován v souladu se zásadami pro bezpečnost a ochranu zdraví ČHS, s metodickými postupy pro lezení v příslušné věkové kategorii, a dále že výběr terénu a překážek bude přizpůsobený „věku, klimatickým podmínkám, rozumovému a fyzickému vývoji“ žáků.⁶⁷

V.4 LYŽOVÁNÍ A SNOWBOARDING

Kvalifikace pro vedení lyžařských akcí

Pro lyžařskou výuku lze získat kvalifikaci (i) instruktora lyžování/instruktora snowboardingu a (ii) oprávnění na základě kurzu pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.

---

⁶⁶ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online].

⁶⁷ Čl. 13 Metodického pokynu.

Pedagogickým pracovníkům je určen standardizovaný kurz Základní školní lyžování/snowboarding, jehož podmínky MŠMT dohodlo se sdružením INTERSKI ČR. Kurz má časovou dotaci 50 hodin a opravňuje k vedení školního lyžařského výcviku. Dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících. Tyto kurzy pořádá celá řada subjektů.

Obecně stanovené povinnosti v lyžování

Mezinárodní lyžařská federace vydala pravidla chování na sjezdových tratích (dále jen „Pravidla FIS“).⁶⁸ Přestože se jedná o soubor doporučení, podle názoru Nejvyššího soudu jsou závazná a jejich nedodržení představuje porušení obecné povinnosti předcházet vzniku škod, které může vést až k trestní odpovědnosti.⁶⁹

Jednotlivá pravidla nebudu na tomto místě rozepisovat podrobně, pouze stručně uvedu jejich výčet: (i) ohled na ostatní lyžaře, (ii) zvládnutí rychlosti a způsobu jízdy, (iii) volba jízdni stopy, (iv) předjíždění, (v) vjíždění a rozjíždění, (vi) zastavení, (vii) stoupání a sestup, (viii) respektování značek, (ix) chování při úrazech, (x) povinnost prokázání se.

Specifika vedení školního kurzu

Lyžování je nedílnou součástí školní výuky; je součástí učiva podle RVP pro gymnázia (vždy) a RVP pro základní školy (pokud k tomu má škola podmínky). Metodický pokyn stanoví podmínky pro lyžařský výcvik ve svém čl. 15: lyžařský kurz řídí vedoucí, který ho také organizačně zajišťuje. Jemu podléhají pedagogičtí pracovníci a ti odpovídají za činnost instruktorů. Samozřejmě je možné, aby výcvik vedl přímo pedagogický pracovník, pokud má instruktorské oprávnění. U kurzu pro více než 30 žáků do 15 let musí být také ustanoven zdravotník. Stejná pravidla platí pro výcvik na snowboardu, který může být zařazen jako součást lyžařského výcviku.

Výstroj mají žáci zpravidla vlastní (tj. nikoli ze zdrojů školy), proto je nezbytné ji před kurzem zkontrolovat, zejména ověřit seřízení bezpečnostního vázání. Lyžařské přilby patří do doporučené výbavy, ale podle mého názoru by jejich použití mělo být standardem, stejně jako např. chránič páteře.

---

⁶⁸ Horská služba. *10 pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích* [online].

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1506/2004 ze dne 23. února 2005; usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 68/2010 ze dne 17. února 2010.

Škola žáky seznámí s bezpečnostními zásadami, včetně pravidel FIS, a žáci jsou povinni je dodržovat. Pobyt na horách vyžaduje také respektování pokynů HS a výstražných značek. U sjezdového lyžování/snowboardingu půjde např. o značení tratí, zákaz vjezdu mimo vyznačené tratě, přizpůsobení jízdy a výběru trasy vlastním schopnostem. I při běžeckém lyžování je potřeba se držet vyznačené trati; její opuštění může být např. při špatném počasí nebezpečné, navíc bude v řadě případů zakázáno z důvodu ochrany přírody.

Žáci jsou při výuce rozděleni do družstev podle své výkonnosti a zdravotního stavu, přičemž jedno družstvo může mít nejvýše 15 členů. Při běžeckém lyžování jezdí žáci ve skupině v pravidelných rozestupech; vedoucí přesunu jede v čele, v závěru jede vždy zkušený lyžař a pravidelně se provádí kontrola počtu účastníků. Při nepříznivých podmínkách, jako je hustá mlha, sněhová bouře nebo velmi nízká teplota, se výcvik a výlety zpravidla omezí nebo zruší. Vzhledem k tomu, že kurzy jsou obvykle týdenní, doporučuje se třetí den zařadit odpočinkový půlden za účelem prevence zranění.

V.5 KOUPÁNÍ A PLAVECKÁ VÝUKA

Kvalifikace pro vedení plavecké výuky

Pro plaveckou výuku lze získat kvalifikaci (i) instruktora plavání, (ii) instruktora dětského plavání a (iii) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou. Zkoušku provádí autorizovaná osoba, kterou může být i držitel akreditace. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb. Kvalifikace instruktor dětského plavání je obvykle omezena výukou dětí do 6 let věku.

Pedagogickým pracovníkům je určen kurz plavání pro učitele základní a střední školy a podobné kurzy. Jeho časová dotace se pohybuje mezi 30 a 40 hodinami a dokladem o absolvování kurzu je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících. Podle stanoviska MŠMT je však vhodné, aby i pedagogičtí pracovníci měli kvalifikaci instruktora plavání vzhledem k tomu, že je výuka plavání povinnou součástí učiva.

Obecně stanovené povinnosti pro koupání a plaveckou výuku

Vodní prostředí je nedílnou součástí koupání a plaveckých sportů, má výrazné relaxační účinky. Obecně lze rozlišit plavání a koupání v bazénu, který má regulovanou teplotu, složení vody a provozní řád stanovící pravidla chování, a plavání nebo koupání v přírodním prostředí, na otevřené vodě. V kapitole II.4.2.2 jsem definovala základní podmínky užívání povrchových vod. Pro vyloučení možných rizik je vhodné přijmout určitá bezpečnostní opatření, jako je dodržení bezpečného počtu osob v koupající se skupině, resp. zajištění dostatečného počtu dohlížejících osob, pečlivý dohled nad plavci, pravidelná kontrola jejich počtu, stanovení pravidel chování a jejich dodržení samotnými plavci.

Specifika vedení školní výuky a koupání v rámci školy

Plavání je povinnou součástí výuky na prvním stupni základní školy; cílem je získání základních plaveckých dovedností a výuka alespoň jednoho plaveckého způsobu.

Metodický pokyn upravuje plaveckou výuku ve svém čl. 14. Z něj lze vybrat následující: plavecká výuka musí probíhat v bazénu, nelze ji tedy realizovat např. v rybníce. Třída se dělí na skupiny v max. počtu 15 žáků-plavců nebo 10 žáků-neplavců. Každou skupinu musí vést jeden vyučující. I v případě, že výuku zajišťuje externí instruktor, pedagogický pracovník doprovází žáky na výuku, odpovídá za pravidelnou kontrolu jejich počtu a za bezpečnost.

Pokud jde o koupání, nejde o výukovou činnost; tato pohybová aktivita má za cíl zejména samotný prožitek. Často ho zařazujeme jako součást jiné aktivity, např. turistického výletu nebo vodní turistiky. Podle Metodického pokynu nesmí škola organizovat koupání na místech, kde je zakázáno. Před vstupem žáků do vody je nutné prověřit bezpečnost daného místa a případně vymežit prostor pro koupání. To má význam s ohledem na hloubku vody, provoz plavidel nebo i jen udržení kontroly nad skupinou. Pedagogický pracovník také musí zajistit, že bude mít neustálý přehled o koupajících se žácích. Jeden pedagogický pracovník může dohlížet nejvýše na 10 žáků (čl. 17).

V.6 CYKLOTURISTIKA

Kvalifikace pro vedení cykloturistických akcí

Pro cykloturistiku lze získat kvalifikaci (i) instruktora cyklistiky/cykloturistiky, (ii) kvalifikaci KČT a (iii) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.

V kapitole k pěší turistice (V.1) jsem popsala vzdělávací systém KČT. I pro cykloturistiku lze získat oprávnění vedoucího turistiky a cvičitele, kteří mohou pořádat akce pro členy KČT.

Pedagogickým pracovníkům je určen kurz školní cykloturistiky, který pořádají zařízení akreditovaná MŠMT. Jeho časová dotace se pohybuje v rozmezí 30–40 hodin, dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících, které opravňuje k vedení školní cykloturistické akce.

Obecně stanovené povinnosti v cyklistice a cykloturistice

Cyklista, který se pohybuje po silnici nebo cyklostezce, podléhá zákonu o provozu na pozemních komunikacích.⁷⁰ Podle zákona musí cyklista použít vyhrazený pruh nebo stezku pro cyklisty, pokud je k dispozici, a skupina cyklistů se musí pohybovat v zástupu. Cyklista nesmí při jízdě ani před jízdou požívat alkoholické nápoje nebo užívat jiné návykové látky (§ 5), musí mít při jízdě obě ruce na řídicích a nohy na pedálech, nesmí kouřit, jezdit bez držení nebo držet další kolo, psa apod., případně se držet jiného vozidla (§ 7 a 58). Děti do 10 let nesmí vjet na silnici samy, musí je doprovázet osoba starší 15 let (§ 58).

Pokud jde o vybavení, pro všechny platí povinnost být za snížené viditelnosti dostatečně osvětleni a pro cyklisty mladší 18 let je předepsaná ochranná přilba (§ 58). Povinnou výbavu jízdních kol pak podrobně stanoví vyhláška o schvalování technické způsobilosti.⁷¹ Podle vyhlášky do povinné výbavy patří mimo jiné: (i) dvě na sobě nezávislé účinné brzdy, (ii) spolehlivé zaslepení volných konců řídicích, (iii) zadní červená odrazka nebo reflexní plochy, které mohou být i na oblečení, (iv) přední bílá odrazka nebo reflexní plochy, které mohou být i na oblečení, (v) oranžové odrazky na obou stranách pedálů nebo reflexní plochy na botách nebo v jejich blízkosti, (vi) oranžová odrazka v paprscích kola po obou stranách, kterou lze nahradit reflexními plochami na koncích blatníků, na bocích kola nebo ráfků a

---

⁷⁰ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

⁷¹ Příloha č. 12 k vyhlášce č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

(vii) při snížené viditelnosti se výbava rozšiřuje o přední bílé světlo nebo blikačku a zadní červené světlo nebo blikačku.

Doporučení pro bezpečné chování na kole obsahuje Cyklistické desatero⁷², které obsahuje i některé výše uvedené požadavky zákona: (i) dbát na stav kola a jeho výbavu, (ii) snažit se vidět a být viděni, (iii) vyhnout se alkoholu a omamným látkám, (iv) vydávat se jen na cestu, kterou zvládneme, (v) být ohleduplní a předvídaví, (vi) komunikovat s okolím, (vii) jezdit při pravém okraji a s rozestupy, (viii) dávat pozor na mrtvé úhly, (ix) kolo zamykat s rozmyslem, (x) hlásit kolizi se zraněním.

Další, zvláštní sadu doporučení pro cyklisty vydala HS.⁷³ Tato pravidla zohledňují specifika horského prostředí a stanoví tyto zásady: (i) naplánovat si trasu, (ii) informovat se (zejména o předpovědi počasí), (iii) informovat jiné (předat informace o plánované trase), (iv) jezdit pouze po povolených cestách, (v) znát značení cest, (vi) ovládat své kolo, (vii) dávat přednost ostatním, (viii) jednat s rozmyslem (používat přilbu, mít kontakt na HS, mít u sebe telefon), (ix) poskytnout pomoc, (x) být ohleduplný k přírodě, lidem a majetku.

Specifika vedení školního kurzu

Metodický pokyn stanoví pravidla pro cyklistické výlety v čl. 16 Sportovně turistické kurzy. Je samozřejmě možné kratší cyklovýlet pojmout i jinou než kurzovou formou, ale doporučení a pravidla uvedené níže zůstanou stejná. Škola musí v rámci přípravy poučit žáky o povinné výbavě jízdního kola, provést kontrolu technického stavu a ověřit, zda mají všichni vyhovující ochrannou přilbu. Není od věci prověřit znalost pravidel silničního provozu nebo provést poučení.

Vedoucí kurzu při volbě trasy přesunu zohledňuje výkonnost a zdravotní stav žáků, dopravu na silnici atd. Žáci se rozdělují do družstev, za která odpovídá vždy vedoucí družstva. Jedno družstvo může mít maximálně 15 žáků, v silničním provozu 10 žáků. To by mělo být pravidlem i při vedení výletu po cyklostezce, protože málokdy lze zvolit trasu zcela mimo silniční provoz tak, aby nebylo nutné část cesty absolvovat po silnici. Dále platí, že při přesunech za dopravního provozu musí být na začátku a na konci skupiny zletilá osoba a

---

⁷² BESIP. *Cyklistické desatero* [online].

⁷³ Horská služba. *Deset pravidel pro pohyb cyklisty na horách* [online].

minimálně jedna z nich musí být pedagogický pracovník podle zásady, že minimální počet pedagogických pracovníků musí odpovídat počtu družstev.

V.7 VODNÍ TURISTIKA

Kvalifikace pro vedení turistických akcí na vodě

Pro vedení vodácké akce lze získat kvalifikaci (i) instruktora vodní turistiky, (ii) kvalifikaci KČT a (iii) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Vstupními požadavky je zdravotní způsobilost, zdravotnický základ a doložení seznamu splutých vodních toků v délce minimálně 150 km za poslední 2 roky s obtížností alespoň WW III. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou. Zkoušku provádí autorizovaná osoba, kterou může být i držitel akreditace. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb; platí pro obtížnost do WW III.

V kapitole k pěší turistice (V.1) jsem popsala vzdělávací systém KČT. Vodní turistika má čtyři kvalifikační úrovně: vedoucí turistiky a cvičitel vodní turistiky I., II. a III. třídy. Získané oprávnění slouží pro vedení vodních turistů z řad členů KČT.

Pedagogickým pracovníkům je určen kurz, který se označuje jako školní vodní turistika, základní vodní turistika, kurz pro vodácký výcvik dětí a mládeže apod. Nemá stanovenou pevnou časovou dotaci, je možné se setkat s kurzy v rozsahu 37–56 hodin. Dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících, které opravňuje k vedení školních kurzů vodní turistiky. Kurz pořádá například Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, Národní institut dalšího vzdělávání aj.

Obecně stanovené povinnosti ve vodní turistice

Pro pobyt na řece je vhodné respektovat tzv. Vodácké desatero, které vydal Český svaz kanoistů.⁷⁴ Obsahuje tato doporučení: (i) zjistit si maximum informací o řece a nejezdit sám, (ii) při zvýšeném stavu vody v řece uvážít, zda ji splouvat, (iii) nepít alkohol, (iv) provést prohlídku nebezpečných míst před jejich splutím, (v) mít ve výbavě házečí pytlík

---

⁷⁴ Český svaz kanoistů. *Vodácké desatero* [online].

s karabinou, lékárníčku, náhradní pádlo, telefon, plovací vestu a přilbu, pevnou obuv (pozn.: pro instruktora je vhodné mít 2–3 házeací pytlíky a dále nůž na případné odříznutí zachyceného lana), (vi) plovací vestu pro děti do 15 let používat vždy, přilbu na jezech a na vodě od WW II, (vii) ve skupině určit první a poslední loď a dodržovat rozestupy mezi loděmi, (viii) v kritické situaci vždy raději volat záchranáře, (ix) při záchraně druhého uvážit postup, zbytečně neriskovat, (x) při záchraně použít jakékoli dostupné prostředky.

Specifika vedení školního kurzu

Metodický pokyn stanoví podmínky pro vodní turistiku ve svém čl. 16. Povinnost školy poučit účastníky o vhodné výstroji, kterou má škola zkontrolovat, se neuplatní u lodí, pádel, příleb apod., pokud je bude zajišťovat přímo škola. Kontrole tak budou podléhat zřejmě ostatní důležité věci jako je pevná obuv do lodí a u vícedenních akcí táborské potřeby. Plovací vesty jsou pro všechny žáky povinnou výbavou, na divoké vodě nebo v obtížně sjízdných propustech musí mít i ochrannou přilbu.

Mezi povinnosti vedoucího kurzu patří ověření plavecké vyspělosti žáků. To lze realizovat prakticky návštěvou bazénu v období před pořádáním kurzu, nebo si např. nechat podepsat prohlášení. Vedoucí také odpovídá za „zhodnocení stavu sjízdnosti trasy,“ tedy zejména zjištění stavu vody a sledování předpovědi počasí s ohledem na množství srážek, které mají na řece spadnout před kurzem nebo v jeho průběhu. Monitorování podmínek i během kurzu je důležité pro rozhodnutí, zda není nutné přerušit nebo ukončit splouvání řeky při zhoršení stavu na řece. Přestože tady metodický pokyn hovoří pouze o divoké vodě, doporučuji toto pravidlo aplikovat na jakoukoli vodu.

Na rozdíl od jiných kurzů se na vodě zpravidla neuplatní dělení skupiny do družstev podle výkonnosti. Svůj význam ale bude mít rozdělení do lodí, kdy by měl v každé lodi někoho méně zkušeného doprovázet zkušenější vodák. Maximální počty lodí, za které odpovídá jeden pedagogický pracovník, jsou pět kanoí/kajaků nebo dvě pramice/rafty při standardních podmínkách.

V.8 ORIENTAČNÍ BĚH

Kvalifikace pro výuku orientačního běhu

Pro organizování orientačního běhu lze získat kvalifikaci (i) trenéra orientačních sportů a (ii) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro trenéry orientačních sportů poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.

Pedagogickým pracovníkům je určeno např. školení instruktorů školního orientačního běhu, které nemá stanovenou pevnou časovou dotaci. Dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících, které opravňuje k vedení školních akcí v OB.

Obecně stanovené povinnosti pro orientační běh

Závody v OB se zpravidla pořádají v lese. Jak jsem uvedla v kapitole II.4.2.3, do lesa má právo volně vstupovat každý, ale hromadné akce podléhají souhlasu jeho vlastníka. Podobně v případě městského závodu bude zapotřebí získat povolení k využití veřejného prostoru. Na samotnou akci se vztahují pravidla tohoto sportu,⁷⁵ která můžeme případně upravit pro potřeby vlastní neformální akce. Jiné podmínky, s výjimkou všeobecných zásad bezpečnosti a odpovědnosti, u orientačního běhu nenacházím.

Specifika vedení školního kurzu

Orientační běh je podle RVP součástí učiva pro základní školy i pro gymnázia. V minulosti byla jeho organizace dost náročná, protože OB vyžaduje postavení trati a přípravu mapy, zajištění kontrol apod. Dnes již existují volně dostupné mapy, dokonce i areály pevných kontrol, případně lze navázat spolupráci s některým oddílem OB, vypůjčit si od něj vybavení a použít již připravenou mapu vybrané oblasti. Školy se mohou zapojit do některého z rozvojových programů Českého svazu orientačních sportů.⁷⁶

Pro samotné žáky není OB co do vybavení náročný a může pro ně obsahovat výrazný prvek zábavy v porovnání například se závodem v přespolním běhu. OB bych do škol určitě doporučila, protože rozvíjí orientaci, kterou děti využijí i v řadě jiných činností, a posiluje smysl pro fair play. Škola se musí z bezpečnostního hlediska pouze postarat, aby žáci

---

⁷⁵ Český svaz orientačních sportů. *Pravidla orientačního běhu* [online].

⁷⁶ Blíže viz <http://www.orientacnibeh.cz/metodika-a-rozvoj>.

nemohli vyběhnout z trati do rizikové oblasti, např. do blízkosti frekventované silnice, a aby byla trať bez jiných objektivních nebezpečí.

V.9 LANOVÉ PŘEKÁŽKY

Kvalifikace pro vedení aktivit na lanových překážkách

Pro vedení aktivit na lanových překážkách lze získat kvalifikaci (i) instruktora lanových aktivit a (ii) oprávnění pro pedagogické pracovníky.

Kurz pro instruktory lanových aktivit (někde označovaný jako kurz pro instruktory lanových překážek) poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Některá zařízení nabízejí samostatně kurzy pro vysoké a nízké překážky, některá stanoví, že absolvování kurzu opravňuje k vedení max. počtu 15 osob. Každý kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.

Pedagogickým pracovníkům je určen kurz vysokých nebo nízkých lanových překážek, obvykle s časovou dotací do 40 hodin. Výstupem je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících.

Obecně stanovené povinnosti na lanových překážkách

Právní předpisy pro lanové překážky pravidla chování nestanoví, kromě obecně platných zásad bezpečnosti a odpovědnosti. Vzhledem k náročnosti stavění překážek a rozšířenosti lanových center bude časté využití právě některého stálého lanového centra. Ta jsou vždy opatřena návštěvním řádem, který by měl podle mého názoru stanovit alespoň zásady bezpečného pohybu na překážkách, povinnost použití ochranné přilby, celotělového úvazku a jisticích pomůcek poskytovaných přímo lanovým centrem, dodržování pokynů instruktora, respektování pravidel překonávání překážek, povinnost ohleduplnosti vůči ostatním nebo řádného způsobu jištění.

Specifika vedení školního kurzu

Lanové překážky patří mezi dobrodružné aktivity. Podle RVP se bude zřejmě jednat o „(moderní a) netradiční pohybové činnosti“, které lze zařadit do učiva pro základní školy a gymnázia se souhlasem ředitele školy. Lanové překážky mohou být součástí programu

školy v přírodě, ale i krátkodobých aktivit. Vlastními prostředky je možné vybudovat zejména nízké lanové překážky; návštěva stálého lanového centra s sebou nese náklady na vstup, nicméně na druhou stranu není nutné překážky budovat a je zajištěné odborné vedení dětí instruktorem.

V.10 BRUSLENÍ

Kvalifikace pro vedení aktivity s bruslením

Pro bruslařské aktivity lze získat kvalifikaci (i) instruktora kolečkového bruslení, (ii) trenéra ledního hokeje, krasobruslení apod. a (iii) oprávnění pro pedagogické pracovníky. Trenérské kvalifikace uvedené ad (ii) uvádím proto, že bruslení na ledě je pohybovým základem pro další sporty a jeho výuka není vedena jako samostatná vázaná živnost, věnují se mu právě uvedené trenérské kvalifikace.

Kurzy pro instruktory a trenéry poskytují zařízení akreditovaná MŠMT. Kurz musí mít časovou dotaci minimálně 150/200 hodin a je ukončen zkouškou, kterou provádí přímo akreditované zařízení. O zkoušce se vydává osvědčení, které je dokladem odborné způsobilosti pro vydání živnostenského oprávnění na vázanou živnost Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.

Pedagogickým pracovníkům jsou určeny zejména kurzy inline bruslení. Nemají stanovenou pevnou časovou dotaci, v nabídce jsou kurzy v rozsahu od 20 hodin. Dokladem o absolvování je osvědčení podle zákona o pedagogických pracovnících, které opravňuje k vedení školních kurzů kolečkového bruslení.

Obecně stanovené povinnosti při bruslení

Pokud jde o bruslení na ledu, zimní stadiony jsou vybaveny návštěvním řádem, který je nutné dodržovat. Na přírodním ledu se lze v místech upravených drah setkat s bezpečnostními zásadami, soubory právně nezávazných doporučení, která působí silou přesvědčivosti. Příkladem takových pravidel, která lze přeneseně aplikovat na každé bruslení na přírodním ledu, je Desatero bezpečí vydané pro Ledovou magistrálu na Lipenské přehradě:⁷⁷ (i) nevstupovat na led bez jistoty, že nás unese, (ii) vědět, že pro hromadné bruslení je bezpečná síla ledu 18 cm, (iii) nepohybovat se ve skupině, (iv) chovat se obezřetně, při

---

⁷⁷ Ledová magistrála. *Desatero bezpečí* [online].

praskání ledu rozložit svou hmotnost na ploše, (v) používat sebezáchranné hroty, (vi) při pobytu na ledě se jistit, (vii) nevstupovat na jezero tam, kde může být led tenký, (viii) nosit pomůcky pro nadlehčení, (ix) při záchraně zajistit postiženému teplo a základní životní funkce, (x) v nebezpečí volat tísňovou linku.

Bruslař na kolečkových bruslích se podle zákona považuje v silničním provozu za chodce⁷⁸. Smí se tedy pohybovat po chodníku, stezce nebo ve vyhrazeném pruhu pro cyklisty. Za snížené viditelnosti musí být na silnici dostatečně osvětlený. Další povinnosti nebo vybavení mu zákon nepředepisuje, nicméně opět existují jistá doporučení, která by měla být v zájmu bezpečnosti zachována: (i) jezdit pouze tam, kde nemůžeme ohrozit ostatní, (ii) v blízkosti chodců dbát zvýšené opatrnosti a předvídat, (iii) používat ochrannou přilbu a ochranu loktů a kolen, (iv) zvážit použití sportovních rukavic a ochranných pomůcek na zápěstí, (v) nepřeceňovat své schopnosti, neriskovat, (vi) nikdy se při jízdě nedržet za motorové vozidlo nebo jízdní kolo, (vii) přizpůsobit styl a rychlost jízdy povrchu.⁷⁹

Specifika vedení školního kurzu

Bruslení ve formě her na ledě a základní techniky pohybu na bruslích uvádí RVP v učivu pro základní školy, pokud to škole umožňují podmínky. I přes relativní dostupnost zimních stadionů školy pořádají takové kurzy a aktivity stále méně, protože se obávají zvýšeného rizika úrazu. Kolečkové bruslení RVP výslovně nijak neřeší.

Pokud škola zařadí bruslení do své výuky, bude se řídit čl. 18 Metodického pokynu. Pedagogický pracovník odpovídá za bezpečnost žáků. Proto na ledním stadionu musí zhodnotit kvalitu ledové plochy a mantinelů, nicméně u této povinnosti předpokládám, že půjde o formalitu. Při bruslení na přírodním ledě je odpovědnost vyšší, pedagog musí posoudit tloušťku ledu z hlediska nosnosti. Předpis už dál nestanoví, jakým způsobem se síla ledu hodnotí nebo jaká je dostačující. Osobně bych ještě doporučila vymezit plochu pro bruslení a poučit účastníky ohledně rizika prolomení ledu, společně s vysvětlením, jak rozpoznat nebezpečná místa na ledu (jiná barva ledu, praskliny, místo přítoku...).

---

⁷⁸ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

⁷⁹ BESIP. *Základní zásady jak předcházet úrazům na in-line kolečkových bruslích* [online].

Při letním bruslení na kolečkových bruslích jsou podle metodického pokynu žáci povinni používat kompletní sadu ochranných prostředků, které zmírňují následky pádu, tj. chrániče kolen a loktů, rukavice a ochrannou přilbu.

VI. DISKUZE A ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zmapovat situaci v regulaci organizování sportů a aktivit v přírodě a poskytnout komplexní pohled na tuto problematiku, aby (i) v ní bylo možné najít návod a inspiraci pro toho, kdo by chtěl organizovat nějaký program v přírodě, a (ii) mohla posloužit jako základ pro případné návrhy na zjednodušení nebo sjednocení úpravy.

Analýza prokázala, že stav regulace odpovídá očekávání, tedy že je poměrně roztržitá a postrádá souhrnná doporučení nebo pravidla pro sporty a aktivity v přírodě. Na druhou stranu lze pozorovat určitý vývoj vedoucí ke sjednocení, který iniciuje MŠMT ve spolupráci se zástupci organizací působících v jednotlivých sportech a pohybových aktivitách. Je ale zjevné, že změny budou probíhat pouze postupně a v horizontu minimálně několika let.

Na základě rešerše jsem došla k následujícím závěrům a pozorováním:

1. Pravidla bezpečného chování jsou často obsažena v právně nezávazných dokumentech, které vydávají různé veřejnoprávní i soukromoprávní subjekty a které působí silou přesvědčivosti. Jejich závaznost leží v šedé zóně mezi právem a zvyklostmi, ale např. v lyžařském sportu už Nejvyšší soud judikoval závaznost pro všechny, protože „jiná pravidla nejsou a jejich potřeba je evidentní.“⁸⁰ Z mého pohledu nevádí, že nepatří do tzv. tvrdého práva, pokud se ve společnosti zažije jejich respektování. Jediné riziko vnímám v dostupnosti takových pravidel. Sporty a aktivity v přírodě lze z jejich podstaty provozovat kdekoli venku, takže může být problematické se s pravidly seznámit, pokud je někdo aktivně nehledá.

2. Systém vzdělávání pro získání odborné způsobilosti prochází vývojem, který by podle MŠMT měl vést k tomu, že pro každou odbornost budou definovány hodnotící a kvalifikační standardy a zkoušky odborné způsobilosti bude provádět autorizovaná osoba. Zkušenosti ukazují, že je to dlouhodobý proces a jednání o podobě standardů nejsou jednoduchá. Dosud se podařilo alespoň nastavit, aby akreditovaná zařízení nabízela pouze instruktorské kurzy s jednotnou minimální časovou dotací v rozsahu 150 hodin. Na druhou stranu se např. až na výjimky nestanoví, jak velkou skupinu může instruktor při dané aktivitě vést, to je upraveno pouze u školních akcí.

---

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 68/2010 ze dne 17. února 2010.

3. Vedle nového systému instruktorů budou stále platná oprávnění různých cvičitelů, učitelů, trenérů, praktikantů apod. získaná v minulosti. To způsobuje značnou terminologickou nejednotnost, kterou ale podle mého názoru nelze jednoduše vyřešit. MŠMT ve snaze o zlepšení alespoň přestalo udílet akreditace zařízením, která provozují kurzy označené „instruktor“, pokud se nejedná o instruktorský kurz podle předchozího odstavce.

4. Zcela stranou stojí různé subsystemy vzdělávacích programů velkých subjektů jako je KČT nebo ČHS. Kvalifikaci získanou v takovém systému nelze použít jinde než při vedení akcí pro vlastní členy, ale přispívá to k dalšímu zahuštění souboru různých oprávnění. Např. v lezení tak vedle sebe existuje ČHS instruktor pro sportovní lezení, pro skalní lezení, trenér sportovního lezení, akreditovaný instruktor sportovního lezení a další, přestože se uvedené kategorie do velké míry obsahově překrývají.

5. Další vzdělávání pedagogických pracovníků doplňuje kvalifikaci učitele, který je i bez něj oprávněn vést všechny aktivity, které jsou popsány v rámcových vzdělávacích programech, pokud není výslovně stanoveno jinak. Učitel na 1. stupni základní školy by tak měl být oprávněn vést i výuku plavání. MŠMT ale přesto ředitelům doporučuje, aby výuku zajišťovali držitelé kvalifikace instruktor plavání. Systém dalšího vzdělávání stojí na kurzech poskytovaných zařízeními, která akredituje MŠMT. Časová dotace na jednotlivé kurzy není jednotná, obvykle se pohybuje okolo 40–50 hodin. Stejně tak nejsou sjednocené názvy jednotlivých kvalifikačních kurzů. Obsahem dalšího vzdělávání může být téměř libovolná aktivita; vzdělávací firmy dokonce aktivně oslovují školy a jsou ochotné případně i vytvořit vzdělávací program na míru. V praxi však školy raději omezují pohybové aktivity na ty, kde nehrozí žádné riziko úrazu dětí. Například bruslení je tak ve školách poměrně výjimečné.

6. Doba platnosti oprávnění ve výše uvedených systémech je různorodá. Instruktoři by měli mít oprávnění trvalého charakteru, pouze s periodickým doškolením. ČHS své instruktory školí na 5 let, kvalifikace v KČT nebo pro pedagogické pracovníky je trvalá bez omezení.

Naznačený stav regulace dokládá, že sjednocení, zjednodušení a zpřehlednění systému kvalifikací by bylo jednoznačně přínosem. U právních předpisů, které upravují obsahovou náplň provádění pohybových aktivit, je podle mého názoru zjednodušení nereálné a je nutné se smířit se stávající situací.

SEZNAM ZKRATEK

AP	aktivity v přírodě
Cyklostrategie	Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky pro léta 2013–2020
ČR	Česká republika
ČSK	Český svaz kanoistů
EU	Evropská unie
HS	Horská služba
KČT	Klub českých turistů
Listina	Listina základních práv a svobod
Metodický pokyn	Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OB	orientační běh
OZ	občanský zákoník
Pravidla FIS	Pravidla chování na sjezdových tratích Mezinárodní lyžařské federace
RVP	rámcový vzdělávací program
SLČR	Svaz lyžařů České republiky
UIAA	Mezinárodní alpinistická federace
Ústava	Ústava České republiky
VHT	vysokohorská turistika
ŽZ	živnostenský zákon

POUŽITÁ LITERATURA

BALÁŠ, J. a kol. Multimediální učebnice Turistika a sporty v přírodě: *Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu* [online]. Praha, 2013. [Cit. 12. 8. 2019] Dostupné z: <http://web.ftvs.cuni.cz/eknihy/turistika/>

BÍLÝ, M a kol. *Kanoistika*. Praha, 2000. 102 s. ISBN: 80-246-0071-4

ČECHOVSKÁ, I. a T. MILER. *Plavání*. Praha, 2001. 136 s. ISBN: 978-80-247-2154-5

DVOŘÁKOVÁ, H. a Z. ENGELTHALEROVÁ. *Tělesná výchova na 1. stupni základní školy*. Praha, 2017. 276 s. ISBN: 978-80-246-3308-4

HANUŠ, R. a J. HRKAL. *Lanové překážky a lanové dráhy*. Olomouc, 1999. 156 s. ISBN: 80-85783-25-8

KOKEŠ, M. Teorie zákonodárství aneb pokus čelit nezájmu právní teorie a politologie o legislativní tvorbu práva v ČR. *Správní právo. Legislativní příloha*. 2016, č. I. ISSN 0139-6005

KUBLÁK, T. *Horolezecká metodika*. Praha, 2012. 99 stran. ISBN 978-80-87715-03-1

MATOŠKOVÁ, P. a kol. Multimediální učebnice Lyžování, technika a metodika: *Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu* [online]. Praha, 2016. [Cit. 12. 8. 2019] Dostupné z: <https://oddelenilyzovani.wixsite.com/ucebnice-lyzovani>

NEUMAN, J. a kol. *Turistika a sporty v přírodě*. Praha, 2000. 200 s. ISBN 80-7178-391-9

SÝKORA, B. *Turistika a sporty v přírodě (Teorie a didaktika)*. Most, 1986. 224 s. ISBN 36-06-27/1

ZAKOŮŘIL, T. *Právní problematika organizování vybraných sportovních aktivit v lesním prostředí*. Praha, 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí diplomové práce Jiří Šafránek

Další zdroje:

Asociace vodní turistiky a sportu [online]. 2019. [Cit. 12. 8. 2019] Dostupné z: <https://www.avts.cz/>

BESIP. *Cyklistické desatero* [online]. [Cit. 12. 8. 2019] Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/Tematicke-stranky/Aktivni-pohyb-v-silnicnim-provozu/Na-kole/Cyklisticke-desatero>

BESIP. *Základní zásady jak předcházet úrazům na in-line kolečkových bruslích* [online]. [Cit. 12. 8. 2019] Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/Tematicke-stranky/Aktivni-pohyb-v-silnicnim-provozu/In-line-bruslari>

CzechTourism. *Česko jede* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.ceskojede.cz>

Český horolezecký svaz. *Pravidla lezení v pískovcových skalních oblastech v Čechách. Pravidla lezení v oblasti Jizerské hory. Pravidla lezení ve skalních oblastech České republiky* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/pravidla-lezeni/>

Český horolezecký svaz. *Základní bezpečnostní pravidla pro chování na stěnách a v lezeckých oblastech* [online]. 10. března 2019. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/res/archive/270/037375.pdf?seek=1554453901>

Český horolezecký svaz. *Zápis z valné hromady ČHS 2019* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/chs-informace/valne-hromady/>

Český olympijský výbor. *Pojištění obecné odpovědnosti za újmu způsobenou činností trenéra či cvičitele* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/text/282-pojisteni-obecne-odpovednosti-za-ujmu-zpusobenou-cinnosti-trenera-ci-cvicitele>

Český svaz kanoistů. *Vodácké desatero* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.kanoe.cz>

Český svaz orientačních sportů. *Pravidla orientačního běhu* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.orientacnibeh.cz/upload/dokumenty/sekce-ob/pravidla-ob-2019.pdf>

Databáze strategií. *Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky pro léta 2013–2020* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/md/strategie/narodni-strategie-rozvoje-cyklisticke-dopravy-cr-pro-leta-2013-az-2020>

Evropský parlament. *Fakta a čísla o Evropské unii. Sport* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/143/sport>

Horská služba. *10 pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích. Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu. Deset pravidel pro pohyb cyklisty na horách. Deset zlatých pravidel pro pohyb ve volném terénu* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/aktualni-informace/informace-a-pravidla>

Klub českých turistů. *Cykloturistika* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://kct.cz/cykloturistika>

Klub českých turistů. *Historie KČT* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://kct.cz/historie>

Klub českých turistů. *Vysokohorská turistika* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://kct.cz/vysokohorska-turistika>

Ledová magistrála. *Desatero bezpečí* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://ledovamagistrala.cz/desatero-bezpeci/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Metodický manuál pro žadatele o akreditaci vzdělávacích zařízení působících v oblasti sportu ze dne 26. června 2013* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport-1/metodicky-manual-pro-zadatele-o-akreditaci>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Sport. Akreditace* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/akreditace-1>

Národní soustava kvalifikací [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.narodnikvalifikace.cz/vyber-kvalifikace/profesni-kvalifikace>

Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcové vzdělávací programy* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Povoda. *Krátká historie vodáctví v Čechách* [online]. [Cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.povoda.cz/clanky/1354326586/kratka-historie-vodactvi-v-cechach.html>

Svaz lyžařů České republiky [online]. 2007–2019. [Cit. 12. 8. 2019] Dostupné z: <https://www.czech-ski.com>

CITOVANÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Evropská charta sportu přijatá Výborem ministrů dne 24. září 1992 na 480. zasedání zástupců ministrů a revidovaná na jejich 752. zasedání dne 16. května 2001

Bílá kniha o sportu, dokument Komise evropských společenství, projednaný v Bruselu dne 11. července 2007

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007

Pokyny EU pro pohybovou aktivitu – Doporučená politická opatření na podporu zdraví upevňujících pohybových aktivit, schválené pracovní skupinou „Sport a zdraví“ EU na zasedání dne 25. září 2008 a potvrzeno ministry tělovýchovy členských států EU na zasedání v Biarritz ve dnech 27.–28. listopadu 2008

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon)

Zákon č. 34/1970 Sb., o zrušení ministerstva pro mládež a tělesnou výchovu České socialistické republiky

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšší odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)

Nářízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Vyhláška č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích

Vyhláška č. 334/2015 Sb., o vedení rejstříku malých plavidel a technické způsobilosti malých plavidel, převozních lodí a plovoucích zařízení k provozu na vodních cestách

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Zákon č. 178/2019 Sb., který se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1506/2004 ze dne 23. února 2005

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 68/2010 ze dne 17. února 2010

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona České národní rady o změnách v organizaci a působnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, 30. března 1988

Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, ze dne 3. května 2017

Metodický pokyn č. 37 014/2005 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, březen 2017

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, září 2017

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, leden 2018

PŘÍLOHA

Přehled právních předpisů a podmínek pro organizaci sportů a aktivit v přírodě

sport / AP	související předpisy a doporučení	specifika školních akcí	odborná způsobilost	další vzdělávání pedagogických pracovníků
Pěší turistika	Lesní zákon Zákon o ochraně přírody a krajiny Zákon o silničním provozu Pravidla HS pro pohyb ve volném terénu Zásady HS pro pohyb v horském terénu	Na kurzu 15 žáků v družstvu, doprovází jeden PP	Instruktor pobytu v přírodě Instruktor skialpinismu KČT vedoucí turistiky KČT cvičitel pěší turistiky KČT cvičitel lyžařské turistiky	Kurz školní turistiky Kurz skialpinismu Kurz zimní turistiky (obvyklý rozsah 50–60 h)
VHT a horolezectví	Zákon o ochraně přírody a krajiny Zásady HS pro pohyb v horském terénu	Na kurzu horské turistiky 15 žáků v družstvu, doprovází 2 dospělé osoby (z toho alespoň jeden PP)	Horský vůdce (kurz v rozsahu 100+ dní, 4 roky praxe) Horský průvodce (kurz v rozsahu 400 / 600 h, 4 roky praxe) KČT vedoucí VHT, cvičitel VHT, vůdce VHT ČHS instruktor horolezectví (platnost oprávnění 5 let)	
Lezecké disciplíny	Zákon o ochraně přírody a krajiny Bezp. pravidla ČHS pro lezení Pravidla ČHS pro lezení ve skalách	Na kurzu 15 žáků v družstvu, lezecký výcvik s instruktorem ČHS	Instruktor skalního lezení Instruktor lezení na umělých stěnách ČHS instruktor sportovního lezení, instruktor skalního lezení (platnost oprávnění 5 let)	Kurz základů lezení na umělé stěně (v rozsahu od 12 h)
Lyžování a snowboarding	Zákon o ochraně přírody a krajiny Pravidla FIS pro chování na sjezdových tratích	Na lyžařském výcviku 15 žáků v družstvu* Na výletu v rámci kurzu 15 žáků ve skupině s vedoucím	Instruktor lyžování Instruktor snowboardingu	Základní školní lyžování / snowboarding (standardizovaný kurz, rozsah 50 h)

Koupání a plavecká výuka	Vodní zákon Zákon o ochraně veřejného zdraví	Při výuce plavání 15 žáků-plavců / 10 žáků-neplavců ve skupině s 1 vyučujícím Při koupání skupina 10 žáků na jednoho PP*	Instruktor plavání Instruktor dětského plavání	Kurz plavání pro učitele základní a střední školy (obvyklý rozsah 30–40 h)
Cykloturistika	Lesní zákon Zákon o ochraně přírody a krajiny Zákon o silničním provozu Cyklistické desatero Pravidla HS pro pohyb cyklisty na horách	Na kurzu družstvo 15 cyklistů a vedoucí (PP), v silničním provozu 10 cyklistů a dvě dospělé osoby (z toho alespoň jeden PP)	Instruktor cyklistiky Instruktor cykloturistiky KČT vedoucí turistiky, cvičitel cykloturistiky	Kurz školní cykloturistiky (obvyklý rozsah 30–40 h)
Vodní turistika	Vodní zákon Zákon o ochraně přírody a krajiny Vodácké desatero	Na kurzu jeden PP dohlíží na 5 kanoí / kajaků nebo 2 pramice / rafty; plovací vesta povinná, přilba povinná za určitých okolností	Instruktor vodní turistiky (stanovené vstupní požadavky) KČT vedoucí turistiky, cvičitel vodní turistiky I., II. a III. třídy	Kurz školní vodní turistiky (obvyklý rozsah 37–56 h)
Orientační běh	Lesní zákon Zákon o ochraně přírody a krajiny	V případě kurzu max. 15 žáků a vedoucí (PP)	Trenér orientačních sportů	Instruktor školního orientačního běhu
Lanové překážky	Lesní zákon	V případě kurzu max. 15 žáků a vedoucí (PP)	Instruktor lanových aktivit (někde omezeno na vedení max. 15 osob)	Kurz vysokých / nízkých lanových překážek (obvyklý rozsah do 40 h)
Bruslení	Zákon o silničním provozu Desatero bezpečí Zásady BESIP pro inline brusle	U kolečkového bruslení povinné chrániče a přilba	Instruktor kolečkového bruslení Trenér ledního hokeje, krasobruslení, rychlobruslení	Kurz inline bruslení (obvyklý rozsah 20+ h)

PP = pedagogický pracovník. Ve sloupci „další vzdělávání pedagogických pracovníků“ jsou uvedeny ukázky kurzů pro danou odbornost, nejde o konečný výčet.

Pokud není stanoveno jinak, platí ve školce max. počet 20 dětí/1 učitele, pro děti s podpůrnými opatřeními 2.–5. stupně a děti mladší 3 let max. počet 12 dětí/1 učitele; pro žáky základní školy max. počet 25 žáků/1 osobu zajišťující bezpečnost (zpravidla PP).

* Pravidla pro žáky podle § 16 odst. 9 školského zákona: při lyžování 8 žáků na jednoho PP, slabožrací a tělesně postižení žáci 6 na jednoho PP, nevidomý žák 1 na jednoho PP. Při koupání a plavecké výuce ve skupině 4 žáci na jednoho PP nebo i individuální výcvik.